।। राजा को संवाद ।।
मारवाडी + मराठी
सत्संग

महत्वाची सुचना:– रामद्वारा जळगांव यांचे असे निदर्शनास आले आहे की,काही रामस्नेही शेठ साहेब राधाकिसनजी महाराज व जे.टी.चांडक यांनी अर्थ केलेल्या वाणीजी रामद्वारा जळगांव मधून घेऊन जातात व आपल्या वाणीजीचा गुरु महाराज सांगतात तसा पुर्ण आधार न घेता आपल्या मताने समजने,अर्थामध्ये परस्पर बदल करुन टाकतात तरी वाणीजी घेऊन गेलेल्या कोणत्याही संताने परस्पर अर्थामध्ये बदल करु नये.काहीही बदल करायचा वाटत असल्यास रामद्वारा जळगांवशी संपर्क साधावा व नंतर बदल करावा.

✻ वाणीजी आमच्याकडून जशी पाहिजे तशी चेक झालेली नाही,चेक करायला भरपूर वेळ लागतो.आम्ही परत चेक करुन पुन्हा लोड करुन देऊ.याला वर्षभर तरी लागेल. तुमच्या समजण्यापुरता कामात येईल,यासाठी आम्ही वाणीजी वाचण्याकरीता लोड करुन दिली आहे.

।। अथ राजा को संवाद लिखंते ।।

।। संता महाराज सुखरामजी महाराज ने सिवणी के राजा चंदूलाल बुजियो थे साध बाजो थॉरे भेष तो कोय नी ।। जब संत सुखराम जी महाराज बोलिया ।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराजांना राजा चंदुलालने विचारले की,लोक आपल्याला साधु म्हणतात,परंतु साधुचा वेष तर आपल्या शरीरावर काही ही दिसत नाही?तेव्हा आदि सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी सांगितले.

।। पद ।।

राजा असा भेष हमारा ।। जकी भली बिध जाणे ।। क्रमी लखे न सारा ।।
राम रटे प्रमेसर प्यारा ।। रेहे क्रमा सूं न्यारा ।।टेर।।

हे राजा,माझ्या वेशाला कोणी केवली भेदी संत असेल तोच चांगल्या तऱ्हेने समजेल. जो कर्मी जीव आहे म्हणजे त्रिगुणी मायेत रचमचलेला जीव आहे.तो माझ्या वेशाला जाणणार नाही.हे राजा,जो रामनामाचे रटन करतो.तोच परमेश्वर म्हणजे सतस्वरुपाला प्रिय वाटतो आणि काळापासून मुक्त होतो. ।।टेर।।

कफनी हमे क्षमा की पेरी ।। ग्यान गुदड़ी ओड़ी ।।
चोळो अजब दया को गळ मे ।। कुबद कामनी छोड़ी ।।१।।

हे राजा,जसे वेषधारी साधु गळ्यात कफनी घालतात तर मी क्षमेची कफनी घातली आहे.वेषधारी साधु जसे शरीरावर गोदडी ओढतात.तर मी काळाच्या पलिकडील सतस्वरुप ज्ञानाची गोदडी ओढली आहे.वेषधारी साधु शरीरावर चोळा ठेवतात तर मी जीवांना काळाच्या मुखातून काढण्याचा दयेचा अजब म्हणजे कर्मीना समजण्याचा पलिकडचा चोळा धारण केला आहे.साधु लोक आपल्या विवाहीत स्त्रीला भक्तीमध्ये व्यत्यय आणणारी माया समजून त्याग करतात.तर मी भक्तीत व्यत्यय आणणारी कुबुध्दी स्त्रीला सदा करीता त्यागून दिले आहे.असा मी अजब तऱ्हेचा वेष धारण केला आहे. ।।१।।

रमता संग रमू जुग माही ।। इण मन कूं सिष कीनो ।।
सत्तसब्द सो गुरू हमारा ।। तत्त तिलक सिर दीनो ।।२।।

जसे वेषधारी साधु धरतीवर त्रिगुणी मायेच्या करणी क्रियांमध्ये रमण करतात.असेच मी ही पूर्ण जगात रमण करणाऱ्या रामजी सोबत घटातच ३ लोक १४ भवन बनवून घटातच त्याच्या सोबत रमण करीत आहे.जसे वेषधारी साधु शिष्य बनवतात तर मी ही माझ्या मनाला शिष्य बनविले आहे. जसे साधुचे गुरु असतात.तसेच माझे ही गुरु आहेत. माझा गुरु सतशब्द आहे.जसे जगात साधु कपाळावर केसर,गंधाचा टिळा लावतात तसेच मी ही सतस्वरुप ब्रम्हाचा टिळा लावला आहे. ।।२।।

पोथी पाट बेद सब गीता ।। अणभेरा पट खोलूँ ।।
द्वादस मंत्र गायत्री मेरे ।। सत्तसब्द मुख बोलूँ ।।३।।

जगातील त्रिगुणी मायेचे साधु त्रिगुणी मायेच्या पोथ्या,चार वेद,गीता,शास्त्राचा पड्दा उघड्तात.तर मी अनभे देशाच्या ज्ञानाचा पड्दा उघड्ला आहे.मायेचे साधु गायत्रीचा मंत्र,द्वादसच्या मंत्रासारखे मंत्र मुखाने जपतात.तर मी रामनाम या सतशब्दाचा मंत्र मुखाने जपतो. ।।३।।

मुद्रा कंठी पावडी अलफी ।। भेद ग्यान की पेरी ।।
सास ऊसास अजपो घट मे ।। निर्गुण माळा फेरी ।।४।।

त्रिगुणी मायेचे साधु मुद्रा,कंठी,पावडी,अलफी अशा वस्तु शरीरावर घालतात.ज्या कारणाने ते साधु म्हणून ओळखले जातात.तर मी सतस्वरुप विज्ञान ज्ञान शरीरावर घातले आहे.ज्या कारणाने मी साधु ओळखला जातो.त्रिगुणी मायेचे साधु जागृत अवस्थेमध्ये १०८ मण्यांची माळा हाताने फिरवतात(फेरतात)तर मी ३,५०,००,००० मण्यांची निरगुण माळ श्वास–उश्वास अजपा मध्ये २४ ही घंटे फेरतो. ।।४।।

धीरज धरण लंगोटी जर्णा ।। आड बंध मत मेरी ।।
आ देहे बीण तांत सब नाड़ी ।। रागाँ अनहद गेरी ।।५।।

महिलांवर नजर पड्ल्यावर मनात कुबुध्दी येवू शकते.म्हणून महिला तसेच स्वत:मध्ये आड्बंध ठेवतात आणि वैरागी मत बनवून ठेवतात.परंतु माझे मतच आड्बंध आहे. त्याला पर स्त्री कुबुध्दी सुचत नाही.साधु लोक विणा ठेवतात तर माझा देह हाच माझी विणा आहे.साधुच्या विणेला वाजविण्याकरीता तार असतो.तर माझ्या देहाच्या सर्व नाड्या ह्या तार बनल्या आहेत.साधु विणेच्या तारेचा उपयोग करुन वेग–वेगळे राग–रागिण्या अलापतात.तर या राग–रागिण्यांनी वेगळी अशी अनहद शब्दांची राग माझी नाडी–नाडी गाते. ।।५।

गिगन मंडळ मे मढी हमारी ।। त्रुगुटी सेवा पूजा ।।
सत्त का सब्द जोत के आगे ।। ओर देव नही दूजा ।।६।।

साधुची जशी पहाडावर राहण्याची मढी असते. तशी माझ्या देहाच्या गगन मंड्ळात माझी राहण्याची मढी आहे.साधुचा सेवा पुजेचा देव्हारा राहतो.तसा माझा त्रिगुटीत सेवा पुजेचा देव्हारा आहे.साधुच्या देव्हाऱ्यात मायेच्या अनेक देवतांच्या मुर्त्या असतात. तर माझ्या देव्हाऱ्या मायेच्या पलिकडील सतशब्द हा देवता आहे आणि माझ्या देव्हाऱ्यात प्रलयात जाणारा कोणी देवता नाही.साधुची सेवा पुजेची पोहच जास्तीत जास्त ज्योती लोकापर्यंत पोहचते.तर माझी सतशब्दाची भक्ती ज्योतीलोकाच्या पुढे देहाव्याद्वारात पोहचते. ।।६।।

 ।। राम नाम लो, भाग जगाओ ।।

अळा पिंगळा करे आरती ।। अनहद झालर बाजे ।।
चित्त मन सुरत हजूरी चाकर ।। जिंग सब्द धुन गाजे ।।७।।

साधुची महिला संत आरती करतात.तर माझी गंगा,यमुना,सुषमना ह्या आरती करतात.साधु झालर वाजवतात तर माझ्या घटात अनहद वाजतो.साधुच्या हजुरीत (सेवेत)चाकर असतात तर चित्त,मन,सुरत हे माझ्या हजुरीत(सेवेत)चाकर बनून राहतात.साधु शंख फुंकून गर्जना करतात तर माझ्या दहाव्याद्वारात जिंगशब्दाची ध्वनी गर्जना चालत आहे. ।।७।।

दे रो भेष सकळ सो माया ।। असत सत नही कोई ।।
जे कोई भेष सब्द को साजे ।। मोख मिलेगा सोई ।।८।।

देहाच्या वर बनविलेला सर्व वेष हा माया आहे.हा देहासोबत मिटणारा आहे.हंसाला मोक्ष देणारा नाही.म्हणून हंसाकरीता सत नाही असत आहे.वेष साधल्याशिवाय मोक्ष नाही.वेष साधल्यानेच मोक्ष आहे.परंतु जो साधु शब्दाचा वेष साधेल तोच मोक्षाला जाईल.तोच काळाच्या दु:खातून मुक्त होईल.आवागमनाच्या चक्रातून सुटेल. ।।८।।

के सुखराम भेष ओ मेरो ।। जे कोई संत बसावे ।।
तिनू ताप तोड़ कर हंसो ।। अमरलोग ने जावे ।।९।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज राजाला समजावत आहे की,हे राजा जो संत माझा वेष धारण करील तोच संत आधी,व्याधी,उपाधी हे तीन ताप तोडून जेथे आधी, व्याधी,उपाधी नाही अशा कोऱ्या महासुखाच्या अमरलोकास जाईल. ।।९।।

राजा ऊवाच ।। दोहा ।।

तम भाखी घट भेद की ।। आ नही बेद के माय ।।
प्रगट लछण मोय कहो ।। अमरलोक जे जाय ।।१०।।

तेव्हा राजा बोलला की,तुम्ही या घटातील भेदाच्या गोष्टी सांगितल्या ह्या गोष्टी तर वेदात नाही.तर आता याचे प्रगट लक्षण सांगा.ज्या योगाने माझा जीव अमरलोकात जावून पोहचेल. ।।१०।।

बार बार बिणती करूँ ।। सांभळ ज्यो गुरूदेव ।।
प्रम धाम किम जावसी ।। जके बतावो भेव ।।११।।

मी पुन्हा पुन्हा विनंती करतो जे सतगुरु महाराज आपण ऐका.हा जीव परमधामाला कोणत्या प्रकाराने कसा जाईल?याचा भेद मला सांगा? ।।११।।

श्री सुखो वाच पद ।।

।। राजा हे ऐसा जन कोई ।।

राजा हे अेसा जन कोई । होणकाळ इसर सूं आगे । ग्यान बतावे मोई ।।टेर।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज बोले की,हे राजा असा कोणी जन आहे का की जो

होणकाळ ईश्वराच्या पुढेचे ज्ञान मला सांगेल(असा कोणी आहे का?)।।टेर।।

जे कोई ग्यान त्याग ले धावे ।। तिके काळ मुख माई ।।
वाँ की संगत प्रममोख नाही ।। हंसो किस बिध जाई ।।१।।

जे कोणी संत त्रिगुणी मायेला त्यागण्याचे ज्ञान धारण करतात.ते सर्व संत काळाच्या मुखात आहेत.त्रिगुणी मायेला त्यागले परंतु काळाच्या पलिकडील ज्ञान धारण केले नाही.काळाच्या आतीलच ज्ञान धारण केले.ते सर्व साधु काळाच्या मुखातच आहेत. त्यांच्या संगतीत परममोक्ष नाही,तर मग ते जीव कोणत्या विधीने मोक्षाला जाईल. जातील.।।१।।

जे कोई ग्यान बतावे करता ।। पेदा करंदा भाई ।।
ओ सब ग्यान काळ का मुख मे ।। न्याव करो ओ आई ।।२।।

किती ही ज्ञानी कर्ताचे(सृष्टी कर्त्याचे),पैदा करणाऱ्याचे ज्ञान सांगतात.तर हे सर्व ज्ञानीकाळाच्या मुखात आहे.कारण याचा विचार करा की हा कर्ता पुरुषच मुखात आहे. कारण याचा विचार करा की हा कर्ता पुरुषच काळ आहे. ।।२।।

किरीया कळा जप तप साझन ।। कूंची मुद्रा गावे ।।
पेलो छेह काळ का मुख मे ।। प्रममोख नही जावे ।।३।।

क्रिया,करणे,जप करणे,तप करणे,साधना करणे,योगाभ्यासाची किल्ली साधणे आणि मुद्रा साधणे हे सर्व सुरुपासून अंतपर्यंत काळाच्या मुखात आहे.यांच्यातून परममोक्षाला कोणीही जावू शकत नाही. ।।३।।

घणी बात थोडी मे केऊं ।। सुण लीज्यो नर नारी ।।
ब्रम्ह काळ माया सब चारो ।। देखो ग्यान बिचारी ।।४।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज सांगतात की,गोष्ट तर खुप आहे.परंतु थोड्क्यात सांगतो.ही गोष्टी सर्व स्त्री–पुरुष ऐकून घ्या.ब्रम्हच काळ आहे.तुम्ही ज्ञान विचार करुन बघून घ्या की,हा ब्रम्हच मायेची सर्व रचना करतो आणि पुन:स्वत:च सर्व खावून आपल्या मध्ये भरुन घेतो.जसे शेती करणारा शेती करतो,बी पेरतो आणि निंदणी, टुपणी करुन राखण करुन त्याची सुरक्षा करतो आणि नंतर आलेले धान्य कापून, रगडून शेतीवालाच खातो.तसेच ही माया ब्रम्हची शेती आहे.तर हा ब्रम्ह मायेची रचना करुन हाच ब्रम्ह पुन: खावून टाकतो म्हणजे हा ब्रम्हच मायेचा काळ आहे. ।।४।।

के सूखराम काळ सूं बारे ।। जे जन सतपद पावे ।।
हद कूं छाड़ तजे बेहद कूं ।। ब्रम्ह ऊलंघ हंस जावे ।।५।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज सांगतात की,ज्या कोणाला सतपदाची चाहणा असेल तर तो त्या काळापासून म्हणजे ब्रम्हच्या पलिकडील साधना करेल म्हणजे सतपद

मिळेल.या विधीने हदला सोडून बेहदचा त्याग करुन काळ ब्रम्हचे उल्लंघन करुन सतपदात ते संत जातील. ।।५।।

छंद ।। टोटक ।।

निजनाँव मुख मे नही भूप आवे ।। ग्यान गम सो जगत नाय पावे ।।
तत्त रूपी गुरू की दिल मेहेर भाई ।। जिन नाँव जाग्या सिष तन माई ।।१।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज राजाला सांगतात की,काळाच्या पलिकडे घेवून जाणाऱ्या निजनामाचे मुखाने उच्चारण होत नाही.या निजनामाची कोणत्याही ज्ञानीला माहिती नसते.याची गती आणि माहीती वेद,शास्त्र,पुराण इत्यादी मायेचे ज्ञान शोधून जगातील ज्ञानी,ध्यानी,स्त्री–पुरुष प्राप्त करु शकत नाही.तत्तरुपी म्हणजे निजनाम तत्त ज्या सतगुरुत प्रगट झालेले आहे.अशा सतगुरुच्या हृदयाची म्हणजे निजमनाची मेहेर झाल्यावरच शिष्याच्या तनात निजनाम व जागृत होईल. ।।११।।

ज्याँ तत्त पाया सो जन क्हाही ।। के सिष कूं कर आ असल माही ।।
तबे तत्त जाय मिले पेम होई ।। निज नाम के भूप तबे गम होई ।।२।।

ज्या गुरुने तत्त म्हणजे निजनाम प्राप्त केले तेच संत म्हणवतात आणि ते शिष्यास जे असली ध्यान शरीराच्या आंतच आहे ते शिष्याकडून करवितात.तेव्हा तत्त म्हणजे निजनाम मिळते.परंतु सतगुरुंशी प्रेम केल्याशिवाय तत्त म्हणजे निजनाम मिळू शकत नाही.या निजनावाची या भेदानेच समज येते. ।।१२।।

पुरब देस उपासक मेटे ।। पिछम लेहे सोज तबे नाँव भेटे ।।
वांहाँ ड्रोर लागी नही तार तूटे ।। त्रिलोकी फंद सबे घट छूटे ।।३।।

पूर्व देशाची म्हणजे संखनाळच्या रस्त्याची उपासना सोडून पश्चिम(बंकनाळ)शोधून घेईल.तेव्हा निजनाव मिळेल.नंतर या नावाने तेथे दोरी लागून जाईल.(नंतर तो लागलेला)तार तुटणार नाही.नंतर तेथे ध्यान लागून गेल्यावर या त्रिलोकीचे सारे फंद या घटात आत निजनाव प्रगट झाल्याने सुटून जातील. ।।३।।

निजनाँव सूँ निजनाँव पावे ।। ज्यूं बीज सूं चीज सबे ऊग आवे ।।
जळ पेम चहिये सबे चीज ताँई ।। कण डाळ की बिध हे दोय माँई ।।४।।

निजनामाने हे निजनाम मिळते(सतगुरुजवळ निजनाव असेल तर शिष्याला कोठून मिळणार)जसे बिजातून ह्या सर्व वस्तु उगवतात.(ज्या वस्तुचे जे बीज असेल त्या बीजाने तेच झाड उगेल दुसरे होणार नाही असेच गुरुजवळ जर निजनाव असेल तर शिष्यात निजनाम उगेल.गुरुजवळ निजनामाशिवाय दुसरे नाव असतील तर शिष्यामध्ये जे गुरुजवळ असेल तेच शिष्यात उगवेल.जसे ज्या झाडाचे बीज असेल तेच झाड उगवते तसेच)परंतु कोणत्या ही बीजाला पाणी लागते(पाण्या शिवाय कोणते ही बीज

उगणार नाही)तसेच सर्व भक्त्या उगवण्याकरीता प्रेमरुपी पाणी हवे.(पाण्याशिवाय बीज उगवू शकत नाही.तसेच निजनाम प्रेमाशिवाय मिळू शकत नाही.)वृक्ष बीजाने आणि फांदीने दोन विधीने होताता. ह्या दोन्ही ही विध्या घटाच्या आतच आहे. ।।४।।

सबे नाव दीपग मुस्याल तारा ।। निजनाम सूरज मिण रूप धारा ।।
सबे नाँव जड़ि याँ सजीवण ताँई ।। निजनाँव चिंत्रावण यूं गुण माँई ।।५।।

दुसरे सर्व नाम दीपक,मशाल,तारा(चंद्रमा)सारखे आहे.तर हे निजनाम सुर्यासारखे आहे.दुसरे सर्व ही नाम रोग निवारण करणाऱ्या जडी बुटी सारखे आहे.तर निजनाम मुदड्याला जिवंत करणाऱ्या संजीवनी बुटीसारखे आहे.दुसरे सर्व नाम चिंतामणी सोडून अन्य मण्यांसारखे आहे.तर हे निजनाम चिंतामणी सारखे आहे.(चिंतामणी जवळ असल्याने जी मनात चिंता कराल तेच होवून जाईल असे हे चिंतामणी सारखे)या निजनामाचा गुण आहे. ।।५।।

केई काम करे मुख कयाँ से होवे ।। कोई काम ज्यूं दिष्ट भर नेण जोवे ।।
युँ नाँव निजनाँव की गत्त न्यारी ।। ज्यूं देव मानव की बिध न्यारी ।।६।।

कित्येक काम हाताने तसेच मुखाने सांगितल्याने होतात आणि कित्येक काम दृष्टीने म्हणजे डोळ्यांनी बघण्याने होवून जातात.याच तऱ्हेने नामाची आणि निजनामाची गती वेग-वेगळी आहे.जसे देवांची आणि मनुष्यांची विधी वेग-वेगळी आहे.असेच नामाची आणि निजनामाची विधी वेग-वेगळी आहे. ।।६।।

निजनाम की गम तबे हंस पावे ।। मुख नाभ पुर्ब तज पिछम दिस आवे ।।
कहो नाँव म्हेमा करे हे बड़ाई ।। तन मन माही मावे नही भाई ।।७।।

निजनामाचा पराक्रम तेव्हा हंसाला(जीवाला)माहित होईल(जेव्हा)मुख व नाभी पुर्वेचा (संखनाळाचा रस्ता)सोडून पश्चिम दिशेने(बंकनाळेत)येईल.तुम्ही निजनामाची महिमा सांगतात आणि सर्व जन निजनामाची बढाई करतात.(परंतु याची महिमा आणि बढाई कोणाकडून ही होवू शकत नाही)कारण हे निजमन तन आणि मनाच्या समजच्या पलिकडे आहे. ।।७।।

बिना जाप बिना चित्त असो ।। दिन रात अड़ियो सुण ग्रभ तेसो ।।
तन माही धुन्न व्हे रंरकार भारी ।। सबे बेण सुणे नाव डोर न्यारी ।।८।।

हे निजनाम जप केल्याशिवाय आणि चित्त लावल्याशिवाय रात्रं-दिवस शरीरात अडकलेले असते.जसे गर्भ स्त्रीयांच्या पोटात अटकलेला असतो(तसेच हे निजनाम शरीरातच अटकलेले असते)या शरीरात ररंकाराची खुप भारी ध्वनी होते.(बाहेरचे दुसऱ्यांचे बोलले गेलेले)सर्व वचन ऐकतो. परंतु नामाची डोर (दोरी) वेगळीच लागलेली असते. ।।८।।

निजनाँव ने:छे गुरदेव होई ।। जे जन पूँता घर आद सोई ।।
दूजा सब गुरू नांव रूपी से न्यारा ।। तत्त रूपी गुरूदेव पारब्रम्ह प्यारा ।।९।।

(असे हे निजनाम कोण आहे म्हणाल तर) हे निजनाम सतगुरुच आहे.जे सतगुरु आदि घरी जावून पोहचले आहेत तेच जन(संत)निजनाम आहे.दुसरे सर्व नामरुपी गुरुपेक्षा हे निजनामी सतगुरु वेगळे आहेत.हे तत्तरुपी गुरु सतस्वरुप पारब्रम्हला प्रिय आहे. ।।९।।

राजो वाच ।।

क्हे भूप पूछे संत किणे रीत पाऊँ ।। ओ जुग सोज मे सरणे जाऊँ ।।
कहो अंग लक्षण काहा चेन क्वावे । तत्त रूप जन की क्यूँ प्रख आवे ।।१०।।

राजाने विचारले की,हे(अहो)महाराज,असे पोहचलेले संत मी कोणत्या रितीने प्राप्त करु शकेल?(अशा संतांना कोणत्या तऱ्हेने)शोधून त्यांच्या शरणात मी जावू?त्या संताचा स्वभाव कसा व त्यांचे लक्षण काय?तसेच त्यांचे लक्षण चिन्ह काय आहे?त्या निजनामी तत्तरुपी संताची परीक्षा मला कशी करता येईल?।।१०।।

सुखो वाच ।।

तत्त रूप जन की आ प्रख होई ।। सता समाधी लगे तत्त जोई ।।
नही तार तूटे दिन रेण सारी ।। रहे ध्यान त्रुगटी खँचे नेण भारी ।।११।।

तेंव्हा सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी सांगितले की,तत्त(ब्रम्ह)रुपी संताची ही ओळख आहे की,सत्ता समाधी लागलेली असते व ध्यानात तत्त पाहतात.त्यांचे ध्यान लागलेले सर्व रात्रंदिवस(ध्यानाची)तार तुटत नाही.त्यांचे नेहमी त्रिगुटीमध्ये ध्यान लागलेले राहील आणि डोळे(सुरत)आतमध्ये(त्रिगुटीत)खेचली जातात.ब्रम्ह म्हणजे सतस्वरुप ब्रम्ह. ।।११।।

दिल माहि दिल उलट दिल माय समावे ।। निजनाँव की डोर गेहे गेण जावे ।।
रहे अंग असो होय मुढ नर कोई ।। तबे बेण बोले व्हे तखत सोई ।।१२।।

व निजनामाची डोरी पकडून,वरती गगनात जाईल(आणि बाहेरुन त्यांचा)स्वभाव जसे कोणी मुर्ख मनुष्य आहे.असा मुर्खासारखा दिसेल आणि जेव्हा ते वचन बोलतील तेव्हा सर्व संत चकित होवून जातील. ।।१२।।

तत रूपी जन की आ प्रख भाई ।। तन माँही मन व्हे ग्रकाब माई ।।
सिष सरण आया तत माँय जागे । सत पुरस की आ प्रख ओ अरथ लागे ।।१३।।

तत्तरुपी संताची ही ओळख आहे की,त्यांच्या तनातच त्यांचे मन आतल्या आत गर्क झालेले असते.अशा सतपुरुषाच्या शरणात कोणी शिष्य आला तर(त्या सतपुरुषात जीव तत्तसार वस्तु असते तीच)वस्तु शिष्यामध्ये जागृत होवून जाते.हीच परीक्षा आहे अणि हाच अर्थ तत्तरुपी गुरुचा आहे. ।१३।।

सत्तपुरस की प्रख आ सत्त भाई ।। बिना सिष क्रणी ल्हे धाम जाई ।।
हुवे आप जेसो निजनाँव पावे ।। तन माहि उलटर घर आद जावे ।।१४।।

आणि सतपुरुषांची ही खरी ओळख आहे की,(ज्या सतगुरुच्या योगाने)शिष्य कोणतीच करणी न करता तो शिष्य परमधामाला प्राप्त करतो. जसा गुरु तसा शिष्य होवून जातो.म्हणजे गुरुमध्ये जे निजनाम आहे ते निजनाम शिष्याला प्राप्त होते आणि तो शिष्य या पिंडातच उलटून बंकनाळच्या रस्त्याने आदि घरी सतस्वरुप ब्रम्हमध्ये जातो. ।।१४।।

सत्तपुर्स की आ प्रख भूप होई ।। सबे नाव न्यारा क्हे अर्थ जोई ।।
प्रब्रम्ह हे ब्रम्ह तीजीस माया ।। सत्तपुर्स सोई ओ भेद लाया ।।१५।।

हे राजा,सतपुरुषाची ही परीक्षा आहे की,ते सर्व नामांचे वेगवेगळे अर्थ पाहून सांगतात. जसे पारब्रम्ह आहे व ब्रम्ह आणि तिसरी माया या तिघांचा भेद सांगतील,त्यांनाच सतपुरुष जाणायला हवे.परब्रम्ह म्हणजे सतस्वरुप ब्रम्ह म्हणजे होनकाळ.।।१५।।

राजो वाच ।।

कहे भूप हो संत ओ न्याव कीजे ।। प्रब्रम्ह माया ब्रम्ह खोज दीजे ।।
ओ हम सुणियो ब्रम्ह अर माया ।। तीजो न सुणियो तम सोझ लाया ।।१६।।

तेव्हा राजाने सांगितले की,अहो संत महाराज मला याचा निर्णय सांगा की,पारब्रम्ह कोण?माया कोण आणि ब्रम्ह कोण?या तिघांचा भेद आणि चिन्ह मला सांगा.मी आधी ब्रम्ह आणि माया फक्त दोन आहे असे ऐकले होते.परंतु हा तिसरा पारब्रम्ह आपण शोधून आणला हा तर मी आधी कधी ऐकला नव्हता.परब्रम्ह–सतस्वरुप ब्रम्ह–होणकाळ ।।१६।।

सुखो वाच ।।

हे भूप प्रसंग कहुँ अेक तोई ।। प्रब्रम्ह माया यूं ब्रम्ह होई ।।
प्रब्रम्ह जळ रूप ब्रम्ह बीज हूवा ।। तर जम माया बिस्तार जूवा ।।१७।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज बोलले की,हे राजा(याचा मी तुला)एक दृष्टांत सांगतो.परब्रम्ह,माया,आणि ब्रम्ह हे वेगवेगळे तीन आहे ते ऐक.पारब्रम्ह हा पाण्या–सारखा आहे. ब्रम्ह हा बीजासारखा आहे.वृक्षाचा विस्तार(मुळ,खोड,फांद्या,पाने,फूल, फल हे वेगवेगळे असतात.हा मायेचा विस्तार आहे.)।।१७।।

हे बीज बन मे बन बीज माही ।। यूं ब्रम्ह माया प्रब्रम्ह नाही ।।
ब्रम्ह ब्रम्ह गाँया ब्रम्ह लग जावे ।। जे हंस उलटर फेर जूण आवे ।।१८।।

जसे बीज वृक्षात आहे आणि वृक्ष बिजामध्ये आहे.तसेच मायेमध्ये ब्रम्ह आणि ब्रम्हमध्ये माया आहे.(असे हे ब्रम्ह आणि माया आहे)परंतु हे परब्रम्ह नाही.परब्रम्ह माया आणि ब्रम्हापासून वेगळे आहे.ब्रम्ह ब्रम्हचे भजन केल्याने ब्रम्हपर्यंत जातात.परंतु

ते ब्रम्हमध्ये गेलेले जीव पुन: उलटून योनी मध्ये म्हणजे गर्भात येतात. ।।१८।।

हे गोड डाळा फूल पात हूवा ।। यूँ देव अवतार सेंसार जूवा ।।
ज्यूँ बीज तरमे यूं ब्रम्ह होई ।। प्रब्रम्ह न्यारा जळ रूप जोई ।।१९।।

जसे वृक्षाचे खोड,फांदी,फूल,पाने इत्यादी वेगवेगळे असतात.तसेच मायेचा विस्तार म्हणजे ब्रम्हा,विष्णू,महादेव फांद्या म्हणजे अवतार आणि दुसरे संसाराचे लोक फांद्या आणि पाने या तऱ्हेने मायेचा वेगवेगळा विस्तार आहे.जसे बीज वृक्षांतूनच निघते असा ब्रम्ह आहे.(तो वृक्षाच्या फुल रुपी संसारापासून जसे वृक्षांच्या बिज निघते तसेच संसारातून ब्रम्ह निघतो.परंतु परब्रम्ह पाण्यासारखे वेगळे आहे.(जसे पाण्यापासून वृक्षाची उत्पत्ती व वाढ होते तसेच पारब्रम्हातून(पासून)माया आणि ब्रम्ह उत्पन्न होते.) ।।१९।।

सुण नाँव का भेद हे भूप न्यारा ।। प्रब्रम्ह आद दे कहुँ भेद सारा ।।
जिन प्रसंग सूं जो पुरस हूवा ।। सुण सूत बंधी यूं भेद जूवा ।।२०।।

तसेच या तिन्ही नामांचा भेद वेगळा आहे.तो राजा तु ऐक ते आदि पारब्रम्ह पासून तुला सर्व भेद सांगतो. ।।२०।।

प्रब्रम्ह सें सुण सतसब्द राई ।। जिंग सब्द निकस्यो ता सब्द माई ।।
जिंग सब्द सूं सुण अनाहद हूवा ।। अनाहद सूं सुण घूरे नाद जूवा ।।२१।।

पारब्रम्ह पासून सतशब्द झाला.त्या सतशब्दातून जिंग शब्द निघाला आणि जिंग शब्दातून अनहद झाला आणि अनहद पासून नाद घोर वेगळा झाला. ।।२१।।

उण नाद सूं सुण सकार आया ।। सकार ने सुण ररंकार जाया ।।
ररंकार सूं सुण दिल पुर्स हूवा ।। दिल पूर्स सूं सुण चेतन जूवा ।।२२।।

आणि नादपासून साकार झाला.साकार मधून ररंकार निघाला.ररंकारापासून दिल पुरुष झाला,दिल पुरुषापासून चैतन्य वेगळे झाले. ।।२२।।

चेतन सूं सुण घट ग्यान पाया ।। अर ग्यान सूं ध्यान बिग्यान आया ।।
बिग्यान सूं सुण समाद लागे ।। समाद सूं सुण पारब्रम्ह सागे ।।२३।।

चैतन्यापासून घटाचे ज्ञान मिळाले आणि ज्ञानाने,ध्यान आणि विज्ञान झाले व विज्ञानाने समाधि लागली आणि समाधिपासून परब्रम्ह तेथल्या तेथे होवून गेला. ।।२३।।

।। चोपाई ।।

हे राजा ।। ऊंडो ग्यान समज उर लीजे ।। अंध मुंध कोई काम न किजे ।।
सत्तसब्द की सोजी करिये ।। ऊला माँय उळझ नही रहीये ।।२४।।

हे राजा,हे ज्ञान खुप सखोल आहे.(हे ज्ञान)समजून हृदयात धारण करा.अंध-मुंधमध्ये म्हणजे विना समजने कोणते काम करु नका.मी जे सांगतो त्या सतशब्दाचा तुम्ही शोध करा. इकडच्याच दुसऱ्या शब्दात तुम्ही अडकलेले राहू नका. ।।२४।।

हे राजा ।। आसा चाय कहो क्या माँई ।। ता काजे तें भक्त समाई ।।
में बूजुँ तुम कहो बिचारी ।। कोण धाम पें सुरत तुमारी ।।२५।।

हे राजा,तुम्हाला आशा आणि चाहत कोणाची आहे?तुम्ही कोणाच्या चाहत करीता, कोणत्या आशेकरीता भक्ती करुन राहिले आहे?त्याचा विचार करुन मला सांगा आणि कोणत्या धामाच्या वर तुमची सुरत लागली आहे.(ते मला सांगा.)।।२५।।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। बिस्न धाम पें सुर्त हमारी ।। ब्होत सुखाँ पर आसा धारी ।।
मुक्त काज हम भक्ति कराँ ।। ग्रभ काज हर हिर्दे धराँ ।।२६।।

(राजा बोलला)अहो स्वामीजी,विष्णूच्या धामावर माझी सुरत लागली आहे.तेथे(विष्णूच्या धामात)खुप(तऱ्हेचे)सुख आहे.त्या सुखांवर मी आशा धारण केली आहे.(व माझ्या या जीवाची)मुक्ती होण्याकरीता,मी भक्ती करतो आहे आणि पुन: गर्भात न यावे म्हणून मी हरचे ध्यान,हृदयात धारण करतो. ।।२६।।

सुखो वाच ।।

हे राजा ।। सुख की लार दु:ख सुण होई ।। ग्रभ मुक्त लग मिटे न कोई ।।
बिस्न धाम लग काळ ग्रासे ।। काम क्रोध दोनू रहे बासे ।।२७।।

सतगुरु सुखरामजी महाराज सांगतात की,हे राजा सुखाच्या मागे दु:ख येतच राहते. जेथे सुख आहे.तेथे दु:ख ही येईल.आणि गर्भात येणे मुक्ती प्राप्त करण्यापर्यंत(मुक्ती झाल्याने गर्भात येणे)सुरत नाही आणि विष्णूचा धाम(वैकुंठपर्यंत),विष्णूला आणि त्याच्या धामाला काळ खावून जातो.(आणि विष्णूच्या धामात)काम आणि क्रोध हे दोघे राहतात. (जेथे काम आणि क्रोध आहे तेथे सुख राहणार नाही)विष्णूच्या वैवुंठात स्त्री-पुरुष दोघे राहील्याने आणि जय-विजय(द्वारपाल)यांच्यावर,सनकादिकांना क्रोध आला.तेथे जर क्रोध नसता तर सनकादिकांना क्रोध कोठून आला असता.तर तेथे वैकुंठात,काम आणि क्रोध दोन्ही राहतात. ।।२७।।

हे राजा ज्हाँ लग फोज काळ की जावे ।। तहाँ लग का सुख झूट क्वावे ।।
तीन लोक सुख बंछे कोई ।। ताँ लग सुखि कदे नही होई ।।२८।।

(काळ हा विष्णूलाही सोडत नाही,तर विष्णूच्या भक्तांना कसे सोडेल?आणि काळापासून कोण सोड्वेल?जेथपर्यंत काळ आहे.तेथपर्यंतचे सर्व सुख खोटे आहेत.तिन्ही लोकात जे सुख आहे त्या सुखांची कोणी इच्छा करतो तो पर्यंत कोणी सुखी कधी ही होणार नाही. ।।२८।।

हे राजा ।। चंद सुर पवन अर पाणी ।। धर ब्रहमंड लग करो पिछाणी ।।
तीनु देव ज्हां लग भै हे ।। ओऊँ पाँच काळ मुख जै हे ।।२९।।

हे राजा,चंद्र,सुर्य,पवन आणि पाणी तसेच धरती आणि आकाश याचा विचार करुन

पाहून घ्या.या सर्वांचा नाश होईल.तिन्ही ही देव(ब्रम्हा,विष्णू,महादेव)यांनाही काळाचे भय आहे.ओअम हे अक्षर तसेच पाच तत्व हे ही सर्व काळाच्या मुखात जातील. ।।२९।।

हे राजा ।। सुर्गण नाम धाम सब सारा ।। अे हदका सुण हे बोहारा ।।
जे साहीब कूँ लखे नई कोई ।। ज्याँ मे अेई सूल सुण होई ।।३०।।

हे राजा,सगुण देवांचे नाम आणि सगुण देवांचे धाम,राहण्याचे स्थान(चार धाम, सप्तपुरी,१२ ज्योतिलिंग आणि अडूसष्ठ तिर्थ)हे सर्व हदचा व्यवहार आहे.जो कोणी साहेबाला ओळखत नाही त्याला हे असे दु:ख राहील. ।।३०।।

हे राजा जक्त लेण अे धाम बणाया ।। सब औतार काज इण आया ।।
सब ही जीव हद मे राख्यां ।। तिण काजे अे सास्त्र भाक्या ।।३१।।

हे राजा,जगाला(संसारातील मनुष्याला)बंधनात टाकण्याकरीता हे धाम(चार धाम, सप्तपुरी,बारा ज्योतिलिंग,अडूसष्ठ तिर्थ)बनविले आहे.आणि हे सर्व अवतार या कामा करीता(संसाराला बंधनात टाकण्या करीता सर्व जीवांना हद्दीत ठेवण्याकरीता) आले होते.(आणि संसाराला)सर्वच जीवांना भुलवून हद्दीमध्ये ठेवण्याकरीता शास्त्र (वेद–पुराण इत्यादी) कथन केले. ।।३१।।

हे राजा इण काजे अे सास्तर कीया ।। ज्यूँ मिंदर के जुग बंदण दीया ।।
अेसे बेद च्यार कर भाई ।। तिन लोक बाँध्यो इण माई ।।३२।।

हे राजा,या कामाकरीता हे शास्त्र केले गेले आणि मंदिर वगैरे बनवून संसाराला बंधनात टाकले.यात्हेने हे चारी वेद बनवून या वेदांमध्ये तिन्ही लोकांना जकडून बांधून दिले. ।।३२।।

हे राजा मूरख तके धंध ही जाणे ।। ग्यानी उळझ्या बेद बखाणे ।।
जे सुळज्या आगे हर चीनी ।। ज्याँ किण सुर्गुण सेवा कीनी ।।३३।।

हे राजा,आता या संसारात जे मुर्ख आहे.ते व्यवसाय करणे(पोट भरणे आणि पैसा कमवून ठेवणे)इतकेच जाणतात.जे ज्ञानी आहेत(ज्ञानात)अटकून वेदाच्या ज्ञानाची महिमा करतात.जे यांच्या जाळयातून सुटून आणि यांचे हे सारे बंधन आणि लावलेले फासे तोडून बाहेर निघून गेले आहे ते हर(रामजीला)ओळखतात.हे राजा,आधीच्या होवून गेलेल्या कोणत्या संताने सगुण देवाची सेवा केली आहे का?।।३३।।

हे राजा ।। ब्रम्हा बिसन महेसर देवा ।। वे सो करे कोण की सेवा ।।
वो तत्त ग्यान बिचारो राई ।। कोण सब्द आ माँड उपाई ।।३४।।

हे राजा(हे सगुण देव, ज्याची तुम्ही सेवा करतात.ते ब्रम्हा,विष्णू,महादेव यांना तुम्ही देव म्हणतात परंतु)ब्रम्हा,विष्णू,महादेव हे कोणत्या देवाची सेवा करतात?हे राजा, (ब्रम्हा,विष्णू,महादेव ज्या देवाची सेवा करतात)त्या तत्त ज्ञानाचा तुम्ही विचार करा.हे

राजा,कोणत्या शब्दाने सृष्टी उत्पन्न केली यांचा विचार करा. ।।३४।।

हे राजा सुण समज बिचारी ।। आगे रिषाँ कोण मत धारी ।।
ज्यांरा सिष औतार कुवाया ।। कोण ग्यान वे हिर्दे लाया ।।३५।।

हे राजा,तुम्ही ऐका आणि समजून विचार करा की,आधीचे ऋषी(वशिष्ठ व दुर्वासा) झाले त्यांनी कोणते मत धारण केले.त्या ऋषींचे(वशिष्ठ व दुर्वासांचे)शिष्य अवतार म्हणविले.(वशिष्ठांचे रामचंद्र,दुर्वासांचे कृष्ण,ज्यांची तुम्ही भक्ती करतात ते त्या वशिष्ठ व दुर्वासांचे शिष्य बनले.तर त्या ऋषींनी कोणते ज्ञान हृदयात आणले?।।३५।।

यूं तो ब्रम्ह सकळ सब कोई ।। पण देहे धारी सुं माया होई ।।
ज्यूं जळ सुं चीज उपज सब जावे । सुण जळ को रूप किसी बिध कुवावे ।।३६।।

राजा बोलला की,राम आणि कृष्ण हे तर स्वत: ब्रम्ह होते आणि राम तसेच कृष्ण हे काही वेगळे वेगळे नव्हते.तेव्हा आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज बोलले की,असे तर हे सर्व जीव आदिपासून ब्रम्हच आहे.(ब्रम्हपासून उत्पन्न झालेले सर्व जीव ब्रम्हच आहे)परंतु जीवाने पाच तत्वाचा देह धारण केल्याने हा जीव मायेत येवून माया होवून गेला.याचप्रकारे हे अवतार देह धारण करुन माया होवून गेले.असे ब्रम्हापासून उपजलेले अवतार जीव ब्रम्हचे काम करु शकत नाही.जसे पाण्यापासून उपजलेल्या वस्तु पाण्याचे करु शकत नाही.याचप्रकारे(हे ब्रम्हपासून आलेले अवतार ब्रम्हचे काम करु शकत नाही)(हे जीव ब्रम्हपासून आले म्हणून ब्रम्ह आहे.)जीवाने देह धारण केला(म्हणून ते मायेच्या संगतीने)माया होवून गेले.जसे पाण्यापासून उत्पन्न झालेली वस्तु आहे त्याच्यात पाण्याचे रुप कोणते आहे?ते मला सांगा? ।।३६।।

हे राजा ।। नाना बिध की चीजां सारी ।। छोटी मोटी हळकी भारी ।।
अेतो सब ही जळसें होई ।। जळको रूप किसो कहो मोई ।।३७।।

हे राजा,नाना प्रकारच्या वस्तु,ज्या दिसतात,ते सर्व छोटी-मोठी,हल्की-भारी हे सर्व पाण्यापासून(उत्पन्न)झाल्या आहेत.(परंतु पाण्यापासून उत्पन्न झालेल्या वस्तुमध्ये पाणी नाही)(म्हणजे हे मी घातलेले कपडे माझा देह,अंधरलेली गादी आणि ही पृथ्वी, माती,वृक्ष,पहाड इत्यादी हे सर्व पाण्यापासूनच उत्पन्न झाले आहे.परंतु मला तहान लागली तर ह्या पाण्यापासून उत्पन्न झालेल्या वस्तू पाण्याचे काम काहीच देवू(करु) शकत नाही.याच तऱ्हेने ब्रम्हपासून उत्पन्न झालेले हे देव आणि अवतार हे ही ब्रम्हचे काम देवू शकत नाही.।।३७।।

हे राजा । जळ की चीज सकळ सोई कवावे । किण ही सूं सुण प्यास न जावे
यूं सुण मोख ब्रम्ह बिन नाही ।। ही राजा ज्याँ सूं सुण समझो माही ।।३८।।

हे राजा,ह्या पाण्यापासून उत्पन्न झालेल्या सर्व वस्तू पाण्याचे काम करु शकत नाही.

कोणत्याही(पाण्यापासून उत्पन्न झालेले)वस्तूंपासून तहान जाणार नाही.या तऱ्हेने मोक्ष, ब्रम्हच्या शिवाय,दूसऱ्या ब्रम्हपासून उत्पन्न झालेले अवतार इत्यादी देवांपासून मोख मिळणार नाही.म्हणून हे राजा तुम्ही हे ऐकून आपल्या आत समजा. ।।३८।।

हे राजा ब्रम्ह ध्यान मेई फेर क्वावे ।। बिना भेद सुण मोख न जावे ।।
ज्यूं जळ सूं सुण न्हावे धावे ।। पीवन बिध बिन प्यास न खोवे ।।३९।।

हे राजा,या ब्रम्हचे ध्यान करण्यात ही खुप फरक आहे.या ब्रम्हच्या ध्यानाच्या भेदा शिवाय कोणी ही मोक्षाला जावू शकत नाही.(जसे पाण्याने तहान जाते,पाणी पिण्याचा भेद माहित असेल तर तहान जाण्याकरीता,एक लोटा ही पाणी लागणार नाही.परंतु पाणी पिण्याचा भेद माहित नसला,तर मोठी नदी,तलाव राहीला आणि त्याच्यात जावून बसून गेले आणि वरती-वरती न्हाणे-धुणे केले तरी ही पाणी पिण्याची विधी शिवाय तहान जाणार नाही.याप्रकारे ब्रम्ह ध्यानाची विधी माहित झाल्या शिवाय मोक्षात कोणी जावू शकत नाही. ।।३९।।

हे राजा जळ की चीज जळ हि सूं धोवे ।। तब निर्मळ होय उजळी होवे ।।
जळ बिन खसे ब्होत बिध कोई ।। चिज बीज से निर्मळ नही होई ।।४०।।

हे राजा,पाण्यापासून उत्पन्न झालेली वस्तु मळकट होऊन गेली.तर ती वस्तू जेव्हा पाण्याने धोवाल तेव्हाच निर्मळ होऊन उजळ होईल.पाण्याशिवाय अनेक प्रकारे कष्ट करुन,मेहनत केली.तरीही ती वस्तु पाण्याशिवाय वस्तूंने धुतल्याने निर्मळ होणार नाही.याचप्रकारे स्वत: अवतार आणि देव ही,ब्रम्हा शिवाय आपल्या मताने,आपल्या बलाने,मोक्षाला जावू शकत नाही. ।।४०।।

हे राजा ।। भारी चीज तके जुग माही ।। तैसे सब औतार कवाही ।।
हळकी बस्त सब ठाणो ।। असे जुग संसार बखाणो ।।४१।।

हे राजा जसे जगात भारी वस्तु आहे.तसेच हे अवतार आहे.आणि हलक्या वस्तु जशा आहेत तसे हे जग आणि संसाराचे लोक समजा. ।।४१।

हे राजा भारी चीज संग जे जावे ।। तो हळकी संग सोभा नही पावे ।।
पण जळ को रूप हुवे नही भाई ।। लाख चिज भाऱ्याँ संग जाई ।।४२।।

हे राजा,तसे ही भारी मनुष्या सोबत आम्ही गेलो तर,(त्या भारी मनुष्याचीच शोभा होईल) आमचे नाव कोणी ही घेणार नाही.(तसेच भारी देव अवतार इत्यादींच्या सोबत आम्ही गेला,तर आमची शोभा होणार नाही,परंतु दुसरे(पाण्यापासून उत्पन्न झालेले) वस्तु,पाण्याने(पाण्याने उत्पन्न)मोठ्या वस्तुंच्या सोबत गेली,तरी ही पाण्याने बनलेल्या वस्तुंचे पुन: पाणी बनणार नाही.जर पाण्याची(पाण्यापासून उत्पन्न झालेली)वस्तु,आपल्या पेक्षा लाखो(गुण)भारी वस्तुंच्या सोबत गेली,तरी ही पाण्याचे रुप होणार नाही.।।४२।।

हे राजा छोटी बडी चीज सो भाई ।। जळ पीयां बिन बधेन काई ।।
क्हा औतार मिनख नर लोई ।। ब्रम्ह ध्यान बिन मुक्त न होई ।।४३।।

हे राजा या संसारात छोटी–मोठी सर्व वस्तु आहेत.त्या सर्व वस्तु,पाणी प्याल्या शिवाय, कोणी ही वाढत नाही.तर अवतार काय आणि मनुष्य काय आणि सर्व लोक काय,सर्व लोक ब्रम्हाच्या ध्याना शिवाय कोणाची ही मुक्ती होणार नाही. ।।४३।।

हे राजा ब्रम्ह ध्यान बिन ध्रम कवावे ।। सो तो सब माया कूं ध्यावे ।।
ज्यारां ग्रभ न छूटे कोई ।। वे उलटा माया बस होई ।।४४।।

हे राजा ब्रम्ह ध्याना शिवाय,जे दुसरे सर्व धर्म आहे,ते सर्व धर्म मायेचे आहेत.दुसरे सर्व धर्म मायेची भक्ती करणारे आहे.मायेची भक्ती करणाऱ्यांचे गर्भात येणे सुटणार नाही,उलट ते(मायेची भक्ती करणारे)मायेच्या फंदात पडतील. ।।४४।।

राजा वाच ।।

हो स्वामीजी ।। पांडु तके ध्रम पुन्न कीया ।। ब्होत दान बिप्राँ ने दीया ।।
ऋक्माँगद अमरिष कवाया ।। वेही ध्रम सर्गुण ने ध्याया ।।४५।।

राजा बोलला की,हे स्वामीची पूर्वीच्या काळात पांडव झाले होते.त्यांनी खूप धर्म केला आणि पुण्य केले.तसेच ब्राम्हणांना खुप दान केले आणि रुखमांगज आणि अंबरीष हे राजा झाले.यांचा धर्म सगुण उपासनेचाच होता. ।।४५।।

श्री सुखो वाच ।।

हे राजा ।। रूक्मादिक अमरीषज होई ।। वे भी मोख न पूँता कोई ।।
पाँडु किस्न फेर याँ आसी ।। सुख दुःख फेर जक्त संग पासी ।।४६।।

सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी सांगितले की,हे राजा,रुखमादिक(रुखमांगज)व अमरीष इत्यादी राजे जे आधी होवून गेले,ते कोणी ही मोक्षाला पोहचले नाही.पाण्डव आणि कृष्ण हे पुनः येथे(जगात)जन्म घेवून येतील आणि हे(जगात येवून जगाचे)सुख व दुःख जगाच्या सोबत भोगतील. ।।४६।।

हे राजा ।। सुर्गण नाम धाम सब सेवा ।। समज्याँ बिना भजे सब देवा ।।
जे सुण समज सुळजीया आई ।। ज्यां किण सर्गुण सिंवऱ्यो जाई ।।४७।।

हे राजा,सगुण देवांचे नाव व धाम(देवांचे राहण्याचे लोक)या सर्वांची सेवा,जो न समजलेले मनुष्य आहे ते सर्व सगुण देवांचे भजन करतात.जे समजून यांच्या जाळ्यातून सुटून निघून गेले असे कोणत्याही सन्ताने,सगुण देवांचे,अवतारांचे स्मरण केले आहे का?हे विचार करुन बघा.(पहा)।।४७।।

हे राजा ।। सुण बचन हमारा ।। कोण मत का ग्यान तमारा ।।
कोण सब्द ले सिंव्रण करो ।। कोण देव सिर पूजा धरो ।।४८।।

हे राजा माझे वचन ऐक.तुमचे मत काय आहे आणि तुमचे ज्ञान काय आहे?तुम्ही कोणत्या

शब्दाचे स्मरण करतात.तुम्ही कोणत्या देवाला शिरावर धारण केले आहे? ।।४८।।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी दया पुन्न ओ मत हमारे ।। सर्गुण ग्यान हिर्दे हम धारे ।।
क्रिस्न क्रिस्न ओ सिंव्रण कराँ ।। क्रिस्न देव सिर पूजा धराँ ।।४९।।

राजाने सांगितले,अहो स्वामीजी,दया ठेवणे आणि पुण्य करणे हे माझे मत आहे.सगुण भक्तीचे ज्ञान मी ह्यदयात धारण केले आहे आणि कृष्ण–कृष्ण(कली संतार्णोपनिषद या मंत्राचा)स्मरण करतो.कृष्णदेवाची पुजा,मी शिरोधार्य केली आहे.(शिरावर धारण केले आहे.) ।।४९।।

सुखो वाच ।।

हे राजा ।। दया पुन्न सुक्रत सुण होई ।। सुख दु:ख लारे रहे दोई ।।
सुर्गुण ग्यान हद लग जावे ।। बेहद की गम कदे न पावे ।।५०।।

सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी सांगितले हे राजा,दया ठेवणे आणि पुण्य करणे,हे सुकृतचे काम आहे.हे पुण्य केल्याने,सुख आणि दु:ख हे दोघे,मागे लागलेलेच असतात.(पुण्य केल्याने सुख दु:ख सुटत नाही)सगुण ज्ञान हद्दी पर्यंत जाते.(हद्दीच्या पुढे जात नाही.या सगुण ज्ञानाने)बेहद्दची ओळख तुम्हाला कधी ही मिळणार नाही. ।।५०।।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। सर्गुण निर्गुण नही अे दोई ।। हद बेहद को कैसे होई ।।
हम तो सबे अेका कर जाणी ।। क्रिस्न ब्रम्ह मे दुज न ठाणी ।।५१।।

अहो स्वामीजी,सगुण आणि निर्गुण हे कोणी दोन वेगवेगळे नाही.हद आणि बेहद हे कसे आहे,मला सांगा.मी तर सर्व(सगुण आणि निर्गुण)हद तसेच बेहदच्या हे सर्व एकच करुन जाणतो.कृष्णामध्ये आणि ब्रम्हच्या मध्ये कोणता दुसरा भेद जाणत नाही.।।५१।।

सुखो वाच ।।

हे राजा ।। ब्रम्ह अरूप रूप सो माया ।। बोलण हार अेक किम क्काया ।।
तीन लोक हद जंवरो खावे ।। बेहद ज्हाँ काळ नही जावे ।।५२।।

(ब्रम्ह आणि कृष्ण एकच जाणतो)आदि सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी सांगितले की, हे राजा,ब्रम्ह आहे,तो तर अरुपी आहे.(त्याला रुप नाही)रुप जे दिसते ती सर्व माया आहे.बोलणारा व अरुपी हे एक कसे असतील.तीन लोकांपर्यंत हद आहे,तेथपर्यंत यम, सर्वांना खावून जातो.मी सांगतो की त्या बेहद पर्यंत,काही जावू शकत नाही. ।।५२।।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। वेही बिस्न वे क्रिस्न क्कावे ।। वेही हद बेहद जावे ।।
सब अवतार तिथंगर होई ।। क्रिस्न देव बिन अवरन कोई ।।५३।।

राजाने सांगितले की,हे स्वामीजी,तोच विष्णू ही आहे आणि तोच कृष्ण ही आहे. तोच हद आहे आणि बेहद मध्ये ही तोच जातो.हे सर्व अवतार आणि सर्व तीर्थंकर हे सर्व, कृष्णा देवाशिवाय दुसरे कोणी ही नाही.(हे सर्व आणि कृष्ण एकच आहे आणि दुसरे कोणी नाही.)।।५३।।

श्री सुखो वाच ।।

हे राजा ।। देहे का नाम तके सब माया ।। उपजे खपे जक्त मे काया ।।
सुर्गुण देव बेहद किम जावे ।। सो राजा जम हात बिकावे ।।५४।।

सतगुरु सुखरामजी महाराज बोलले की,हे राजा ज्याने,ही देह धारण केला आणि त्या देहाचे नाव ठेवले गेले ते सर्व देह व देहाचे नाव सर्व माया आहे.त्यांचा देह(शरीर) जगातच उपजतो आणि जगातच त्याचा नाश ही होतो.तर माया नाम आणि सगुण देव, बेहदमध्ये कसे जातील?हे जे सगुण देव आहे ते सर्व यमाच्या हाताने विकले गेले आहे.(जसे जनावर कसाईच्या हाताने विकले जाते.तसेच हे देव ही यमाच्या हाताने विकलेल्या देवांना यम,कधी ना कधी तर मारेलच.।।५४।।

हे राजा ।। ओऊँ सब्द मुळ हे माया ।। ताँ की बणी सकळ अे काया ।।
उपजे खपे सो माया जाणो ।। इखर सब्द सो कर्ता ठाणो ।।५५।।

हे राजा,हा जो ओअम शब्द आहे.तोच ओअम शब्द तर मायेचे मूळ आहे.(मायेची उत्पत्ती ओअम शब्दापासून झाली आहे म्हणून हे ओअम मायेचे मूळ आहे.)त्या मायेपासून सर्व(देवांची आणि आपली)काया बनलेली आहे.जी संसारात उपजते आणि खपते.(नष्ट होते)ते सर्व मायाच आहे.जो ईश्वर शब्द आहे.जो कधी नाश होत नाही. तो सर्वाचा कर्ता आहे.ईश्वर शब्द–सतशब्द ।।५५।।

हे राजा ।। ध्र ध्र देहे औतार कहावे ।। से तो सकळ विष्णु सूं आवे ।।
याँ रे परे निरंजन देवा ।। ताँ की करे सकळ अे सेवा ।।५६।।

हे राजा,जो देह धारण करुन अवतार म्हणविले आहे.ते सर्व अवतार विष्णूपासून आले आहे.त्याच्या(विष्णू)पलिकडे निरंजन देव आहे.त्या निरंजन देवाची हे सर्व(अवतार आणि विष्णू) सेवा करतात.।।५६।।

हे राजा ।। माया ब्रम्ह दोय हे राई ।। अेक किसी बिध कयाँ जाई ।।
माया सुख दु:ख भुक्ते दोई ।। ब्रम्ह सदा सुण ने: चळ होई ।।५७।।

हे राजा,माया आणि ब्रम्ह हे वेगवेगळे दोन आहेत.माया आणि ब्रम्ह या दोघांना तुम्ही एक कोणत्या तऱ्हेने म्हणत आहात?माया तर सुख व दु:ख दोन्ही भोगते.हा ब्रम्ह तर सदा(नित्य,ज्याचा त्रिकाळात अभाव नाही)असा निश्चल आहे.त्याला काही सुख दु:ख होत नाही. ।।५७।।

राजा वाच ।।

हे स्वामीजी ।। राम क्रिस्न तो अवगत होई ।। माया सरूप नही अे दोई ।।
याँने सो माया ठेरावे ।। सो सब ही भूला जावे ।।५८।।

राजाने सांगितले की,हे स्वामीजी राम व कृष्ण हे तर अविगत आहे.राम आणि कृष्ण हे काही,मायेचे रुप नाही.या दोघांना(राम आणि कृष्णाला)कोणी माया समजतो आहे.तर ते सर्व भुल करत आहे. ।।५८।।

सुखो वाच ।।

हे राजा ।। दुर्वासा रिख क्हो क्हा कीया ।। कोण सब्द किस्न कूं दीया ।।
वो सतसब्द समज उर लीजे ।। भ्रम ग्यान मे मन न दीजे ।।५९।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज सांगतात की,हे राजा तुम्ही या दोघांना(राम आणि कृष्णाला)अविगत म्हणतात.तर या रामचंद्राने,वशिष्ठला गुरु केले.तेव्हा वशिष्ठाने रामचंद्राला काय ज्ञान सांगून कोणाची भक्ती करायला सांगितली.आणि कृष्णाने दुर्वास ऋषीला गुरु बनविले तेव्हा दुर्वासाने,कृष्णाला कोणता शब्द दिला.तर तो(जो रामाला वशिष्ठाने आणि कृष्णाला दुर्वासाने दिला.)तोच सतशब्द समजून तुम्ही हृदयात धारण करा.तुम्ही दुसरे भ्रमज्ञानात निजमनाला अडकवू नका. ।।५९।।

हे राजा ।। बाष्ट मुनि सुण रिख कहाया ।। ज्याँ रामचंद्र कूं गहे समजाया ।।
वो सतग्यान समज तूं राई ।। ओर भ्रम सब दे छिटकाई ।।६०।।

(रामचंद्र आणि कृष्णाने)कोणाची भक्ती केली आणि दुर्वासाने काय केले,कोणाची भक्ती करण्यास सांगितली.त्यांनी आपल्या शिष्याची(कृष्ण)भक्ती,तर केली नसेल वशिष्ठांनी काय केले,कोणाची भक्ती केली?त्या वशिष्ठांनी ही आपला शिष्य रामचंद्राची भक्ती तर केली नसेल.तर त्या रामचंद्रला,वशिष्ठांनी जे ज्ञान दिले,तेच सत ज्ञान हे राजा, तुम्ही समजा.(रामचंद्र व कृष्ण यांना अविगत समजणे,मनाने सोडून द्या.)आणि अन्य दुसरे सर्व भ्रम,तुम्ही सोडून द्या.।।६०।।

हे राजा ।। रामचंद्र कूं नेःचळ कीया ।। उनकूं सब्द बाष्ट मुनि दीया ।।
लछमण कूं सिता समजायो ।। कोण सब्द दे भर्म गमायो ।।६१।।

हे राजा,ज्या ज्ञानाने वशिष्ठाने,रामचंद्रला निश्चल करुन दिले.त्या रामचंद्राला,वशिष्ठाने कोणता शब्द दिला होता.लक्ष्मणाला सितेने उपदेश दिला.सितेने कोणता उपदेश लक्ष्मणाला देवून लक्ष्मणाचा भ्रम दूर केला. ।।६१।।

रिषभदेव राजा सो होई ।। रामचंद्र को जन्म न कोई ।।
वांसो देव कोण सुण ध्याया ।। ताँ द्रसण सब देवत आया ।।६२।।

हे राजा(पूर्वीच्या काळात)ऋषभदेव राजा होवून गेला.त्यावेळी,रामचंद्राचा जन्म ही झाला नव्हता.त्या ऋषभदेवाने,कोणत्या देवाची भक्ती केली की त्या ऋषभदेवाचे दर्शन

करायला सर्व देवता आले होते. ।।६२।।

हे राजा ।। महाबीर तिथंगर सारा ।। नेमनाथ को सब्द उचारा ।।
ज्याँने किस्न पूजिया आई ।। वे सो मिल्या ब्रम्ह मे जाई ।।६३।।

महावीर(१.ऋषभदेव,२.अजीतनाथ,३.संभवनाथ,४.अभिनंदन,५.सुमतीनाथ६.पद्मनाथ, ७.सुपाश्र्वनाथ,८.चंद्रप्रभु,९.सुविधानाथ,१०.शितलनाथ,११.श्रेयासनाथ,१२.बासुपुज्य, १३.विमलनाथ,१४.अनन्तनाथ,१५.धर्मनाथ,१६.शांतिनाथ,१७.कंथुनाथ,१८,अहिनाथ, १९.मल्लिनाथ,२०.मुनीसवृतनाथ,२१.नेमिनाथ,२२.रिष्टनेमनाथ,२३.पाश्र्वनाथ,१४. महावीर.)सर्व तिर्थंकर आणि नेमिनाथाने कोणत्या शब्दाचे उच्चारण केले की, कृष्णाने पुजा केली.नेमिनाथ,महावीर इत्यादी सर्व तिर्थंकर ब्रम्हमध्ये जावून मिळून गेले. ।।६३।।

हे राजा ।। हस्तामळ पे सब चल आया ।। नाना बिध का ग्यान सुणाया ।।
काँऊं सूं नही बोल्या कोई ।। दत्त के सब्द सिष सो होई ।।६४।।

हे राजा हस्तामलच्या येथे,सर्व चालत आले आणि त्या सर्वांनी,आपले–आपले ज्ञान, नाना विधीने हस्तामलला ऐकवले.परंतु हस्तामल कोणाशी काहीही बोलला नाही जेव्हा दत्तात्रय आला.त्यांचे ज्ञान ऐकून,दत्तात्रयाचा हस्तामल शिष्य बनून गेला. ।।६४।।

हे राजा ।। ब्रम्हा बिसन महेसर देवा ।। दत्त देव कूँ बुज्या भेवा ।।
हो स्वामी तम कोण कवावो ।। किस्का पुत्र कोण कूं ध्यावो ।।६५।।

हे राजा ब्रम्हा,विष्णू,महादेवाने दत्तात्रयास विचारले की,हे स्वामी तुम्ही कोण आहात? कोणाचे पुत्र आहात? कोणाची भक्ती करतात? ।।६५।।

तब सो देव दत्त सो बोल्या ।। ब्रम्ह ग्यान ताळा सुण खोल्या ।।
मे तीन का पुत्र कवाऊँ ।। अरू ब्रम्ह ध्यान हिर्दा में लाऊँ ।।६६।।

ब्रम्हज्ञानाचे कुलुप उघडून दत्तात्रयाने सांगितले की,मी तीन देवांचा पुत्र आहे.(ती देवांचा पुत्र होण्याची गोष्ट अशी आहे की,एके वेळी नारदाने पांढरा दगडाचे(गारगोटी) चा तांदळा सारखा चुरा करुन पतिव्रता स्त्रीचे सत पाहण्याकरीता संसारात निघाला. तो प्रथम ब्रम्हाकडे आला.तेथे ब्रम्हा तर घरी नव्हता,सावित्री बसली होती.सावित्री बोलली की,नारद या व जेवण करा.तेव्हा नारद म्हणाला की,तुझ्या घरचे अन्न तर खाणार नाही,माझ्या जवळचे तांदुळ शिजवून देशील तर ते मी खाईन,सावित्री म्हणाली आण,मी तांदूळ शिजवून देते.तेंव्हा नारदाने गारगोटीचा केलेला चूरा सावित्रीच्या पुढे ठेवला.त्या चुऱ्यास पाहून सावित्री म्हणाली,हा तर पांढऱ्या दगडाचा चुरा आहे.याचे मी काय शिजवून देवू.तेव्हा नारद म्हणाला,तुझ्यात प्रतिव्रत्यपणाचे सत्व असेल तर, त्याच्या बळाने हे शिजवून दे.म्हणजे ते मी खाईन.तेव्हा सावित्री म्हणाली,हे तर माझ्याने शिजणार नाही.परंतु तुला जे कोणी याला शिजवून देईल,तिचे नाव मला परत

येवून सांग,तेव्हा नारद नेथून कैलासात गेला,तेथे महादेव नव्हते.पार्वती बसली होती. पार्वतीने ही नारदास जेवण्याचा आग्रह केला, पार्वतीस ही नारद म्हणाला,माझ्या जवळचे तांदूळ शिजवून देशील तर ते मी जेवीन.पार्वती म्हणाली,आण मी शिजवून देते.नारदाने तोच गारगोटीचा चूरा दाखवला,पार्वती तो पांढऱ्या दगडाचा पूरा पाहून म्हणाली हा तर पांढऱ्या दगडाचा चूरा आहे.याला मी कसे शिजवू, दुसरे अन्य जेवत असशिल तर जेऊन घे.नारद म्हणाला,आज तर याचाच भात खायचा आहे.दुसरे अन्न खायचे नाही.असा मी निश्चय केला आहे.जगात कोणी प्रतिव्रता असेल ती पतिव्रतेच्या बळाने हे शिजवून देईल,तेव्हाच मी खाईल.पार्वती म्हणाली हा गारगोटीचा केलेला चूरा माझ्याने शिजणार नाही,परंतु जे कोणी तुम्हाला शिजवून देईल, तिचे नाव मला येऊन सांगा.ज्याच्याने मी पाहिन अशी कोण आहे ती, तेथून नारद निघून वैकुंठात आला. वैकुंठात ही विष्णू नव्हता व लक्ष्मी बसली होती.लक्ष्मीने ही नारदास जेवणाचा, भोजनाचा आग्रह केला.तेव्हा नारदाने लक्ष्मीला म्हटले की,आज मी असा निश्चय केला आहे की,माझ्या जवळचे तांदूळ शिजवून देईल तर त्यालाच मी खाईन, नाही तर मी खाणार नाही.लक्ष्मीने ते पाहून म्हटले की,अरे हा तर गारगोटीचा चूरा आहे. याला मी कसे शिजवू.नारद म्हणाला की तुझ्यात पतिव्रतपणा असेल(तू पतिव्रता आहे)तर शिजवून दे.लक्ष्मी म्हणाली की,मी तर लक्ष्मीवंताच्या घरोघरी फिरणारी,ते लक्ष्मीवंत प्रत्यक्ष माझ्याशी जरी भोग करीत नाही.तरी ही लक्ष्मी त्यांच्या घरी असल्याने ते लक्ष्मीच्या योगाने विलास करतात.तर मी तर हे तांदूळ शिजऊ शकत नाही. हे तांदूळ तुला जी कोणी शिजवून देईल अशी संसारात कोणी आहे,तिचे नाव मला परत येऊन सांग.तेथून नारद फिरत-फिरत,अत्री ऋषीच्या आश्रमावर आले.तेथे ही अनुसयेने, नारदास भोजन करण्यास सांगितले.तिलाही नारदाने त्याच प्रकारे म्हटले की,माझ्या जवळचे तांदूळ शिजवून देशील तर मी ते खाईल.अनुसयेने म्हटले,आण.मी शिजवून देते.नारदाने तांदूळ दाखवले,ते अनुसयाने पाहिले,अनुसयेने नारदास ओळखले नव्हते. अनुसया साधु समजून त्याला म्हणाली की,हे गारगोटीचे तांदूळ मी शिजवून देईल,परंतु पतीच्या आज्ञेशिवाय मी काही ही करु शकत नाही. याकरीता पतीची आज्ञा घेवून,मग शिजवून देते.अनुसया अत्री जवळ येवून म्हणाली की,कोणी साधु आला आहे आणि गारगोटीचा चुरा करुन आणला आहे आणि तो म्हणतो की,हे तांदूळ तु शिजवून देशील तर मी भोजन करेल.तर आपली काय आज्ञा आहे?तेव्हा अत्री म्हणाले,अरे हा तर नारद असेल.त्याचे गारगोटीचे तांदूळ घरात आणून शिजवू नकोस.नाही तर तो तुझ्यावर आळ घेईल व म्हणेल की,माझे तांदूळ तर फेकून दिले व आपल्या घरातील तांदूळ शिजवून आणले आहे.तर याकरीता तु असे कर,हा पाण्याचा कमंडलू घेवून जा

व त्याच्या पदरातच तो गारगोटीचा चूरा सोडायला सांग आणि या कमंडलातून एक चूळभर पाणी घेऊन त्याच्या पदरातच पाणी शिंपून दे. ज्याच्याने तुझ्या पतिव्रतेच्या प्रभावाने ते तांदूळ होऊन शिजून जातील.तसेच अनुसयेने केले.जसे अत्री ऋषीने सांगितले.तसे करताच गारगोटीचा चूरा शिजून भात बनून गेला.नारद तेथून भोजन करुन,मोठ्या खुशीने तेथून निघाला आणि ब्रम्ह लोकात येवून सावित्रीस म्हणाला तुझ्याने तर भात शिजला नाही,परंतु अनुसयाने शिजवून दिला.तो मी खाऊन आलो. इतकी गोष्ट ऐकल्या बरोबर सावित्रीला मत्सर उत्पन्न झाला की माझ्याने ज शिजले नाही,ते तांदूळ शिजवून देणारी माझ्यापेक्षा जास्त अशी कोण आहे.तिचे पतिव्रत मी खण्डन केल्याशिवाय राहणा नाही.असे म्हणून रुसुन बसली तेंव्हा नारद ब्रम्ह लोकातून कैलास(पर्वत)वर आला.तेथे पार्वती म्हणाली,नारद तुला तांदूळ कोणी शिजवून दिले. तेव्हा नारदाने सांगितले तुझ्याने तर नाही शिजले.परंतु अनुसयाने ते शिजवून दिले.ते मी खाऊन आलो.इतके ऐकताच पार्वतीला ही मत्सर उत्पन्न झाला आणि म्हणाली की, माझ्यापेक्षा अधिक संसारात कोण आहे?तिला मी खाली पाहण्यास लावल्या खेरीज राहणार नाही.असे म्हणून रुसून बदली.नारद कैलासातून वैकुंठात गेला.तेथेही लक्ष्मीस सांगितले,की अनुसयेने माझे तांदूळ शिजवून दिले.तिच्या पायाच्या धुळीची ही बरोबरी तुझ्याने होवू शकत नाही.लक्ष्मी म्हणाली पाहते मी तिचा पतिव्रत्य पणा कसा आहे तो. तिचे पतिव्रत्य खंडन केल्याशिवाय मी राहणार नाही.असे म्हणून ती ही रुसून बसली. ब्रम्हा,विष्णू,महादेव त्या दिवशी मृत्युलोकात आले होते,ते पुन्हा आपआपले लोकास गेले,ब्रम्हा आपल्या ब्रम्हलोकास गेला.तेथे पाहतो तर सावित्री रुसून बसली होती.तेंव्हा सावित्री म्हणाली की अत्री ऋषींच्या बायकोचे पतिव्रत्य नष्ट करुन या तेव्हाच येथे या नाही तर येथे येऊ नका.तेव्हा ब्रम्हा विचारात पडले आणि म्हणाले की,अत्री तर माझा मुलगा आहे व अनुसया ही माझी सुन आहे.मग तू अशी अविचाराने कशी बोलतेस तेव्हा सावित्री म्हणाली,अनुसयेला पतिव्रत्यपणा जर नष्ट केला नाही तर तुम्ही तुमचे व मी माझी मज जवळ येऊ नका.ब्रम्हा विचाराच्या संकटात पडला आणि कैलासावर, महादेवाजवळ याचा सल्ला विचारावा म्हणून आला.येथे ही पार्वतीची व महादेवाची हीच तक्रार चालली होती. महादेवाने ब्रम्हास विचारले,इकडे का आले?तेथे ब्रम्हाची, तुमचे येथे पार्वतीची आणि तुमची जी तक्रार चालली आहे.तीच तक्रार आमच्या येथे ही झाली म्हणून मी सल्ला घेण्याकरीता आलो होतो.तर येथे ही हीच हकीगत दिसली. आता पुढे,याचा काय विचार करावा.तेव्हा महादेव म्हणाला की,विष्णूच्या जवळ चला. ते सांगतील त्याप्रमाणे करु.मग ब्रम्हा आणि महादेव हे दोघ विष्णूच्याजवळ वैकुंठात गेले. तर तेथे पाहतात की,विणूची आणि लक्ष्मीची जोर-जोराने तक्रार चालली(कडाक्याने)

 ।। राम नाम लो, भाग जगाओ ।।

होती.लक्ष्मी म्हणत होती की,अनुसयेचा पतिव्रत्यपणा खंड्न केलाच पाहिजे.ती आमच्या पेक्षा अधिक कोठून आली?विष्णूने ब्रम्हा आणि महादेवास विचारले.तुम्ही इकडे कोणीकडे आलात?ब्रम्हाने झालेली सर्व घटना(सर्व गोष्ट)सांगितली.याकरीता सल्ला घेण्या करीता येथे आलो होतो.मग तिघांनीही विचार करुन तिघांची स्वारी अनुसयाचे पतिव्रत्य खंड्न करण्याकरीता निघाली.हे तिघेही साधुचा वेष धारण करुन अत्रीऋषींच्या आश्रमात आले. तेथे अनुसयाने भोजनाच्या वेळी आलेल्या अतिथीचे अतिश्य सत्कार करण्याकरीता भोजन करण्यास सांगू लागली.ते तिघेही बोलले,तु एकदम नग्न होवून,एका बिछान्यावर आमच्या सोबत निजशील,तर तुझे अतिश्य आम्ही स्वीकार करु नाही तर,आम्ही तुझ्या अतिश्याचा अस्विकार करुन परतून जावू.अनुसया बोलली की,मी पतीच्या आज्ञेशिवाय कोणतेही काम करीत नाही.याकरीता मी पतीची आज्ञा घेवून येते.मग पती जशी आज्ञा करतील,तसे मी करेल.मग अनुसया अत्रीऋषींजवळ येवून बोलली की,तीन साधु आले आहे आणि ते म्हणतात तु नग्न होवून एका बिछान्यावर आमच्या जवळ निजशील तर आम्ही तुझ्या येथे भोजन करु,नाही तर जेवणार नाही. तर आपली काय आज्ञा आहे? अत्री ऋषी बोलले की,त्या साधुंना असे सांग की ठीक आहे.आधी तुम्ही भोजन करुन घ्या आणि मग तुम्ही लोक सांगतात ती गोष्ट मला कबूल आहे.अनुसया जावून त्या तिघांना तुमचे म्हणणे मला मंजूर आहे.असे म्हणून भोजन करण्यास बसविले. मग ते तिघे भोजन केल्यावर बोलले की,तु दिलेले वचन पूर्ण कर म्हणजे आम्ही चालते होवू. अनुसया म्हणाली मी पतीस विचारुन येते.अनुसया अत्री जवळ येवून बोलली की, आता काय करु?तेव्हा अत्री बोलले की,हा पाण्याचा कमडंलू घेऊन जा.यातील पाण्याने चुळ भरुन त्या तिघांवर पाण्याचा शितोंडा टाक.(पाणी शिंतड)ज्याने तिन्ही,सहा,सात महिन्याचे बालक बनून जातील.मग तु त्यांच्याजवळ बेलाशक निजून जा.ज्याच्याचे तुझे वचन पूर्ण होईल आणि हे सहा सात महिन्याचे(अर्भक)झाल्या कारणाने तुझे पतिव्रत्य याच्याने खंडीत होणार नाही.अनुसयाने कमडंलू येऊन त्याच्यातील चुळभर पाणी येऊन त्या तिघांवर शिंपड्ले त्या बरोबर तिन्ही सहा-सहा महिन्याचे बालक बनून गेले.मग अनुसया नग्न होवून त्यांच्या जवळ निजून राहीली.मग त्या तिघांना स्तनपान केले.एका पाळण्यात टाकून घर कामास लागली.ते पाळण्यात हागत मुतत होते.यातऱ्हेने ते विष्टा मुत्रात अगदी बुड्न गेले.विष्ट-मुत्र त्यांच्या नाका-तोंडात जावू लागले.त्या तिघांच्या शरीरावर विष्ट-मुत्राचा लेप लागून गेला.या तऱ्हेने ते सहा-सहा महिन्यापर्यंत एकाच पाळण्यात,विष्टा-मुत्रात लोळत राहीले.इकडे सावित्रीने खुप दिवस झाल्या कारणारे विचार केला की,मी त्यांना का सांगितले आणि हा हट्ट केला?ते तेथून रागावून गेले आणि मग परत आले नाही,अशी चिंता करत,सावित्रीने विचार केला की,येथून कैलासास

गेले,तेथे असतील.मग ती(सावित्री) कैलास(पर्वतावर)गेली.तेथे ही पार्वती ऐकटी चिंता करुन बसली होती.मग दोघींनी गोष्टी करुन,पार्वती म्हणाली की,येथून दोघे वैकुंठात गेल्या,तेथे लक्ष्मी ही चिंता करत बसली होती.त्या तिघींना एकत्र मिळाल्यावर नारद येवून तिघांना म्हणाला की,तुमचे पति,विष्ठा–मुत्रात लपटलेले आहे आणि तेथेच खातात ही आणि तेथे हागतात.असे विष्ठ–मुत्रात लोळत तुमचे पती अनुसयेच्या येथे पाळण्यात मी बघून आलो.मग त्या तिन्हीही अत्री ऋषींच्या आश्रमावर आल्या.तेथे येऊन अनुसयेने पाळण्याकडे बोट दाखवत म्हटले की,त्या पाळण्यात आहे.परंतु आपआपला पती ओळखून घ्या.नाही तर पर पुरुषाचा स्पर्श झाल्याने तुम्हाला दोष लागेल.त्या तिन्ही जाऊन बघतात तर तिन्ही ही विष्टा–मुत्राने भरलेले असल्या कारणाने ओळखले जात नाही.तेव्हा त्या तिघींनी म्हटले आमच्याने ओळखले जात नाही.तेव्हा अनुसया बोलली की,समर्थ देवांच्या,समर्थ पत्नींनो,तुम्ही इतका घमंड करत होत्या आणि माझे पतिव्रत्य खंड्न करण्याकरीता इतकी खटपट केली.तर आता तुम्ही तुमचे पती ओळखून घ्या.पर पुरुषाला स्पर्श करु नका.तेव्हा त्या(पार्वती,सावित्री व लक्ष्मी)अनुसयेच्या पायावर पड्न म्हणाल्या की,तुमच्या पतिव्रत्यांच्या तेजापुढे आमच्याने ओळखले जात नाही. आमचे पती आम्हाला दे.तेंव्हा तिने(अनुसयेने)पतीच्या आज्ञेने कमंड्लूतील पाण्याचा शितोंडा टाकल्या बरोबर,तिघेही (ब्रम्हा,विणू,महादेव)अनुसयेच्या चुळात टाकले व ते पाणी पिण्यास सांगितले.त्या चुळेतील पाण्या पासून मी जन्म घेतला.या तऱ्हेने मी तीन देवांचा पुत्र आहे व मी ब्रम्हध्यान ह्रदयात करतो. ।।६६।।

हे राजा ।। काग भुसंडी सुण रिख क्यावे ।। वेसो सब्द कोण मुख गावे ।।
वाँरी ऊमर मे औतारा ।। अनंत क्रोड सो चले बिचारा ।।६७।।

सतगुरु सुखरामजी महाराज राजास सांगतात की,राजा काकभुसुंडी ऋषी होता.त्या काकभुसुंडीने मुखाने कोणत्या शब्दाचे सुमिरन केले.त्या काकभुसुंडीच्या वयात हे तू जे सांगतो ते अवतार(राम–कृष्णादिक)अनंत कोटी होऊन चालले गेले.(आणि काकभुसुंडी) तोचा तोच आहे.।।६७।।

हे राजा ।। रूम रिख क्या सिंवरे भाई ।। नेःचळ अमर हुवा जग माई ।।
वो सो सब्द सोज उर लीजे ।। तन मन अरप काज सो कीजे ।।६८।।

हे राजा,राम ऋषी(लोमष)कोणाचे स्मरण करतो आहे?तो लोमष ऋषी या संसारात निश्चल आणि अमर होऊन गेला.तो जो लोमष ऋषी(त्याचे पिता ब्रम्हा आणि त्याची आयु आपल्या मनुष्याच्या तीन जलदी,एक शंकु,तीन महाद्म,पाच निखर्व,दोन खर्व, अब्ज बत्तीस कोटी वर्षांनी एक ब्रम्हा मरतो.तेव्हा लोमष ऋषी,पित्या करीता मुंड्न करण्याकरीता आपल्या एक केस उपटून टाकीत असतो.असे सांगतात.आता तो

लोमेष किती वर्षाचा झाला?याची कोणी कल्पना ही करु शकत नाही.शकतो का? असा जो लोमेष ऋषी ज्या शब्दाचे सुमिरन करतो.त्या शब्दाचा तुम्ही शोध करुन हृदयात धारण करा.त्याला आपले तन आणि मन अर्पण करुन,आपल्या जीवाचे काम करुन घ्या. ।।६८।।

------------||----------||

-------------||-----------|| ||

हे राजा ।।

अगस्त मुनि क्यां सिंव्रण कीयो ।। तिण सुण समुँद्र घूँट भर पीयो ।।
वाँ सर्गुण कब सेवा संजोई ।। ज्याँरी दछा असी सुन होई ।।६९।।

हे राजा,अगस्त मुनीने कोणाचे स्मरण केले.ज्या योगाने(ज्या समुद्रावर संतू बांधून मोठया प्रयासाने लंकेत गेले तो समुद्र)अगस्त मुनीनी ऐका घोटातच पिऊन गेले. (एकतर नदीवर पुल बांधून,नदीच्या पार जातो आणि एक नदीचे सारे पाणीच पिवून जातो.(तर या दोघांमध्ये मोठा कोण?)या अगस्त मुनीने सगुण देवाची भक्ती केली होती की,त्याची दशा अशी होती की,अवतार रामचंद्र समुद्राच्या पार जावू शकले नाही आणि अगस्त तीन चुळात समुद्राचे पाणी पिऊन गेले. ।।६९।।

हे राजा ।।

हे राजा ।। गोपीचंद भर्यरी जाणो ।। गोरख नाथ जलंदर ठाणो ।।
याँ औतार न मान्या कोई ।। अे कोण सब्द ले नेःचळ होई ।।७०।।

हे राजा,गोपीचंद्र,भर्तृहरी हे आणि गोरखनाथ,जालंधर यांनी ही,कोणत्या आवतारला मानले नाही.तर ते कोणता शब्द घेवून निश्चल होवून गेले. ।।७०।।

हे राजा ।। मुसलमान औतार न माने ।। हिंदु तके पीर नही जाने ।।
जैन पीर औतार ही त्याग्या ।। वे सो कहो कूण सूँ लाग्या ।।७१।।

हे राजा,हे जे मुसलमान आहेत.ते अवतारांना मानीत नाही.हिंदू पीरांना मानीत नाही. जैन धर्म वाल्यांनी अवतार व पीर दोघांचे त्यागन करुन दिले व(तिर्थंकर)कोणाशी लागून राहीले(कोणावर अवलंबित राहीले) ।।७१।।

हे राजा ।। सब को ध्रम अेक सो साचा ।। ओर ध्रम सब ही सुण काचा ।।
उपजे खपे होय मिट जावे ।। से सब ही ध्रम माया क्हावे ।।७२।।

हे राजा सर्वाचा जो एक धर्म आहे,तो खरा धर्म आहे आणि दुसरे जे वेगवेगळे धर्म आहेत.ते कच्चे(खोटे)आहेत.ते दुसरे धर्म उत्पन्न होवून लवकर मिटून जातात.ते सर्व धर्म मायेचे आहेत. ।।७२।।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। सब का ध्रम अेक किम होई ।। अे हिंदु तुर्क कहीजे दोई ।।

क्रिपा कर मोकूँ समझावो ।। वो अेक ध्रम सो मोय बतावो ।।७३।।

तेव्हा राजा म्हणाला,की अहो,स्वामीजी,सर्वांचा एकच धर्म कसा असेल?हिंदुचा धर्म दुसरा आणि मुसलमानाचा धर्म दुसरा आहे.(हे दोन्ही धर्म वेगवेगळे आहेत)तर कृपा करुन मला ते समजावून सांगा.तो सर्वांचा(हिंदुचा व मुसलमानांचा)एक धर्म कोणता आहे?हे मला सांगा?।।७३।।

श्री सुखो वाच ।।

हे राजा ।। बावन अंछर न्यारा होई ।। पण अेक सब्द सूं बोले सोई ।।
जिण सूं सुण पेदा वे हूवा ।। वोही हरफ बोलावे जूवा ।।७४।।

सतगुरु सुखरामजी महाराज सांगतात की,हे राजा बावन्न अक्षर वेगवेगळे आहेत.परंतु हे सर्व अक्षरे,एका शब्दाने(श्वासाने)बोलली जातात.ज्या श्वासाने,हे बावन्न अक्षर निर्माण झाली आहे.त्याच्यातील तेच शब्द(श्वास म्हणजे सोहमं)आहे.या श्वासानेच शब्द वेगवेगळे बोलले जातात.।।७४।।

हे राजा ।। अेक हर्फ का बावन होई ।। बावन हरफ अेक मे सोई ।।
उनही सूँ वे पेदा कीजे ।। वोही सब्द वाँही पर दीजे ।।७५।।

हे राजा,एक हरफ(श्वासाने)सर्व शब्द,बावन्न अक्षरे,एक श्वासात येऊन गेली.तर या श्वासाने बावन्न अक्षरे पैदा झाली.(आणि बावन अक्षरे,एका श्वासातच आहे)तर या श्वासाने पैदा करुन तेच सोहं,या बावन्न अक्षराच्या वर द्या. ।।७५।।

हे राजा ।। बावन हर्फ को हे ध्रम स्वासा ।। सास सब्द पर मन की आसा ।।
मन ऊपर सुण चेतन होई ।। चेतन परे पुर्ष नही कोई ।।७६।।

या बावन अक्षरांचा धर्म श्वास आहे आणि या श्वास शब्दाच्या वर मनाची आशा आहे. आणि मनाच्या वर चैतन्याच्या पलिकडे कोणी पुरुष नाही. ।।७६।।

हे राजा ।। युँ सुण ध्रम सकळ का सोऊँ ।। ता ऊपर सुण कहिये ओऊँ ।।
ओऊँ परे ब्रम्ह सत्त जाणो ।। ओ धरम सब को अेक बखाणो ।।७७।।

हे राजा,असे सर्वांचा(हिंदु-मुसलमानांचा)एक धर्म,हा सोहं(श्वास)आहे.या सोहं शब्दाच्या वर ऊँ आहे आणि ऊँ च्या पलिकडे जो आहे तोच सतशब्द समजा.हा धर्म,सर्वांचा एक आहे. ।।७७।।

हे राजा औतार ब्रम्ह ही क्रावे ।। तो ब्रम्ह ध्यान मे सब ही आवे ।।
न्यारो कछु रहे नही कोई ।। सब औतार ब्रम्ह मे होई ।।७८।।

हे राजा,हे सर्व अवतार ब्रम्हच आहे.असे तुम्ही सांगता,तर ब्रम्ह ध्यान करण्यामध्ये हे सर्व (अवतार)येवून गेले.(ब्रम्ह ध्यान केल्यावर)मग हे(अवतार आणि दुसरे देव)वेगळे कोणी राहीले नाही. कारण की जर सर्व अवतार ब्रम्ह मध्येच आहे. (तर ब्रम्ह ध्यानात

सर्व अवतार येवून गेले.) ।।७८।।

हे राजा ।। औतार सरावे कोई ।। तो ब्रम्ह लग ओ जाणो होई ।।
तां ते ध्यान ब्रम्ह को कीजे ।। तज ड्राळा सुण मूळ गहिजे ।।७९।।

हे राजा,जर तु अवतारांची शोभा करतो तर अवतारांचे ब्रम्हपर्यंत जाण्याचे हिंदाण (रोख)(निशाण किंवा चिन्ह)आहे.(किंवा ब्रम्हपर्यंतचा लाभ होईल)(किंवा ब्रम्ह पर्यंत जाणे होईल)याकरीता ब्रम्हचेच ध्यान केले पाहिजे.सर्व फांद्या(अवतार आणि दुसरे देव)सोड्डून एक मूल बिज ब्रम्हच ग्रहण करायला हवे. ।।७९।।

हे राजा ।। निर्गुण सर्गुण सुण होई ।। ता मध फेर कछु नही कोई ।।
अब गुण प्राक्रम न्यारो सुण क्वावे । इण कारण ब्रम्ह सुळज्या ध्यावे ।।८०।।

हे राजा,ऐक,सगुण आणि निर्गुण जे आहे,त्या सगुण आणि निर्गुण मध्ये काही ही फेर (फरक)नाही.आता याचा(सगुण व निर्गुणचा)गुण आणि पराक्रम वेगळा आहे. याकरीता जे समजून मोकळे होवून(वेगळे)होवून गेले.ते समजलेले संत,फक्त ब्रम्हचीच भक्ती करतात. ।।८०।।

हे राजा ।। ज्युँ सुण नाज आण के कोई ।। भोजन कऱ्यो बहोत बिध लोई ।।
हे सागे पण प्राक्रम जूवा ।। सुण राजा युं सुर्गण हूवा ।।८१।।

हे राजा,जसे कोणी अन्न आणून तऱ्हेतऱ्हेचे भोजन बनवतात.अन्न तर तेच आहे.परंतु भोजनाचा पराक्रम(प्रकार)वेगवेगळा होवून जातो.हे राजा,तर ऐक या वेगवेगळ्या भोजना सारखा सगुण आहे.(आणि अन्नासारखा,निर्गुण आहे.) ।।८१।।

हे राजा ।। नारी पुरष क्हावे दोई ।। अे पांच तत्त का सब ही होई ।।
पण गुण प्राक्रम न्यारा सो जाणो ।। यूँ सुर्गण सुण ब्रम्ह बखाणो ।।८२।।

हे राजा,स्त्री व पुरुष हे दोन म्हणवितात.स्त्री व पुरुष हे दोन्ही ही पाच तत्वाचे बनले आहे.परंतु(पुरुषाचा)पराक्रम आणि गुण वेगळे आणि(स्त्रीचा)गुण वेगळा आहे.याच तऱ्हेने सगुणचा गुण वेगळा आणि ब्रम्हचा पराक्रम वेगळा. ।।८२।।

हे राजा ।। जेसो किसब करे नर कोई ।। तेसो नाँव प्राक्रम होई ।।
वोही करसो वोही साध क्वावे ।। वोही चोर जुग स्हा गावे ।।८३।।

हे राजा,मनुष्य जसा धंदा(व्यवसाय)तसेच त्याचे नाव होवून जाईल.तो जसा धंदा करेल तसाच त्याच्यात पराक्रम होवून जाईल.जसे कोणी मनुष्य(जेव्हा शेती करत होता तर लोक त्याला शेतकरी म्हणत होते)शेतीत उत्पन्न न झाल्याने घाटा(तोटा)लागल्याने तो साधु बनून गेला.तेव्हा लोक त्याच मनुष्याला साधु म्हणू लागले.(साधु बनून गेल्यावर जे मनात येईल ते खायला आणि खर्च करायला पैसा न मिळाल्याने त्याने चोरी केली आणि पकडला गेला.तेव्हा लोक त्यालाच चोर म्हणू लागले आणि तो मनुष्य कैद भोगून

आल्यावर त्या चोरी केलेल्या मालाच्या पैशाने सावकारी करु लागला.तेव्हा लोक त्यालाच सावकार म्हणू लागले.) ।।८३।।

हे राजा ।। ओळो असल नीर को क्हावे ।। यूं औतार ब्रम्ह सूं आवे ।।
पण जळको काम जळ ही सुं होई ।। ओळे सूं सुण सजे न कोई ।।८४।।

हे राजा(वरतून आकाशातून पडलेले)गारा,चांगल्या पाण्याचे बनलेले असतात.याचप्रकारे अवतार(आकाशातील गारेसारखे)ब्रम्हपासून आले आहे.परंतु पाण्याचे काम पाण्यानेच होईल.गारेपासून(जोपर्यंत गारा आहे तोपर्यंत)पाण्याचे काम होवू शकत नाही. ।।८४।।

हे राजा ।। ओळो गळे नीर होय जावे ।। जब उण जळ मे फेर न क्हावे ।।
पण ओळो नाव रहे नही कोई ।। निर ही नीर पुकारे लोई ।।८५।।

हे राजा,जेव्हा गारा गळून त्याचे पाणी झाले.मग त्या पाण्याला(गारा कोणी ही म्हणणार नाही)त्या गारेच्या पाण्यामध्ये आणि दुसऱ्या पाण्यामध्ये काही ही फेर(अन्तर)राहणार नाही.(मग त्या गारेपासून पाण्याला गारा आहे असे)कोणी ही म्हणणार नाही.सर्व लोक त्याला पाणीच म्हणतील. ।।८५।।

हे राजा ।। यूं औतार ब्रम्ह सूं आवे ।। फेर उलट ब्रम्ह माँय समावे ।।
देहे को नाँव गडे. सम जाणो ।। ब्रम्ह नीर सो आद बखाणो ।।८६।।

हे राजा,जसे आकाशातून पाण्याची गार बनून येते.त्याचप्रमाणे हे अवतार ब्रम्हपासून येतात आणि पुन: ब्रम्हमध्ये जावून मिळातात.तर(या अवताराचे)देहाचे नाव गारे सारखे समजा.(जसे पाण्यापासून गारा बनले,त्याचप्रकारे त्या गारेचे पुन: पाणी बनले त्याच प्रमाणे ब्रम्हपासून अवतार आले आणि पुन: ब्रम्हमध्ये जावून मिळून गेले,त्या पाण्याच्या गारेचे पुन: पाणी बनले.तसेच अवतार ब्रम्हपासून आले व पुन:(पुन्हा)ब्रम्हच होवून गेले. ।।८६।।

हे राजा ।। सुण बचन हमारा ।। बूजुँ लछन ग्यान तुमारा ।।
धर औतार जग मे आया ।। किण कारण हर तोय पठाया ।।८७।।

हे राजा,माझे वचन ऐक.मी तुझे ज्ञान आणि तुझे लक्षण तुला विचारतो ते तु सांग?तू अवजार धारण करुन जगात आला आहे.तुला हर(रामजी)ने कशाकरीता संसारात पाठविले आहे?।।८७।।

राजो वाच ।।

हो जन राय न्याव के ताँई ।। हर भेज्या मोय जग के माँई ।।
सब सो सुखि रहे सो करणा ।। अे लछ सोज नाँव उर धरणा ।।८८।।

तेव्हा राजा म्हणाला,न्याय करण्याकरीता मला संसारात हर(रामजी)ने पाठविले आहे. सर्व प्रजा सुखी राहील,असे काम करण्याकरीता सर्व लक्षण शोधून,नाम हृदयात धारण

करण्या करीता.।।८८।।

सुखो वाच ।।

हे राजा ।। तम लेता हो कन देता सोई ।। क्रता हो के अक्रता होई ।।

सूता हो कन जागो राजा ।। हे सरम के नही घट लाजा ।।८९।।

सतगुरु सुखरामजी महाराज बोलले की,हे राजा तुम्ही घेणारे आहे की देणारे आहे.कर्ता आहेस की अकर्ता आहेस?हे राजा तुम्ही निजला आहेस का जागृत आहे?आणिक तुला शरम आहे की नाही.तुझ्या घटात लाज आहे की नाही? ।।८९।।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। लेता हूँ अर देता सोई ।। क्रता होयर अक्रता होई ।।

सूताँ हूँ पण जागुँ स्वामी ।। तम जाणत सब अंतर जामी ।।९०।।

तेव्हा राजा म्हणाला,अहो स्वामीजी,मी घेतो ही आणि देतो ही.आणि मी कर्ता असून अकर्ता आहे.अधिक मी निजलेला ही आहे.जागृत ही आहे.आपण तर सर्व जाणतात. आपण अन्तर्यामी(आपल्या पासून लपलेले काय आहे?) ।।९०।।

सुखो वाच ।। हे राजा ।।

क्या तम लेवो क्या तम देवो ।। केसे क्रता अक्रता से वो ।।

केसे सूता केसे जागो ।। केसे जक्त काम को धागो ।।९१।।

सतगुरु सुखरामजी महाराज बोलले की,हे राजा,तुम्ही घेता काय आणि देता काय? तुम्ही कर्ता कसे आहात आणि अकर्ता कसे राहतात?आणि संसारात जगणे आणि मरणे कशाकरीता आणि काय काम करते. ।।९१।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। देऊं तन मन धन जन के तांई ।। लेऊँ गुण सतो गुण माँई ।।

जाग्रत रीत आद की जोई ।। सूता राम भरोसे सोई ।।९२।।

राजा म्हणाला,अहो स्वामीजी तन,मन,धन हे मी जनास(संताला)देतो.सतोगुण आत मध्ये घेतो.(धारण करतो)आणि जागृत राहणे,माझी आदिची(पहिलेची)जी रीत आहे.ती बघतो.(हे माझे जागृत राहणे आहे)माझे निजणे अशा तऱ्हेचे आहे की,मी रामजीच्या भरवश्यावर राहतो.(की जे रामजी करतील,ते चांगले)याप्रमाणे,रामजीच्या भरवशावर मी राहतो.तेच माझे निजणे आहे. ।।९२।।

हो स्वामीजी ।। क्रता राज अनीत अक्रता ।। जीत हमारे जीवन मरता ।।

काम हमारे रिछया करणी ।। लज्जा नीत अनीत न धरणी ।।९३।।

हे स्वामीजी,मी राजकर्ता आहे आणि अनिता चा अकर्ता आहे.संसारात जिंकण्याकरीता (विजय प्राप्त करण्याकरीता)जगणे आणि मरणे आहे आणि प्रजेचे रक्षण करणे,माझे काम आहे.नितीने न चालण्याची व अनिती करण्याची लाज आहे. ।।९३।।

सुखो वाच ।।

हे राजा ।। आ तो बात असल नही होई ।। आवागवण मिटे नही कोई ।।
में कहुँ ग्यान धार तूं राजा ।। ज्यूँ सब ही सरे तुमारा काजा ।।९४।।

तेंव्हा सतगुरु सुखरामजी महाराज सांगतात की,हे राजा,ह्या तुझ्या गोष्टी अस्सल (चांगल्या)नाहीत.(या तुझ्या गोष्टींनी)आवागमन(जन्मने मरणे मिटणार नाही.मी तुला जे ज्ञान सांगतो ते तु धारण कर.हे राजा(त्याच्याने)तुझे सर्व कार्य सरतील (होतील)(पूर्ण होतील). ।।९४।।

हे राजा दीजे मन संतन के ताँई ।। लीजे भेद ब्रम्ह को माँई ।।
कर्ता होय भजन सो कीजे ।। आसा त्याग अकर्ता रीजे ।।९५।।

हे राजा,संताना तर फक्त मनच द्यायला पाहिजे.(तुझ्या तन आणि धनाला संत काय करतील?फक्त मन दे याप्रकारे देणारा बन)ब्रम्हाचा भेद आत(हृदयात)घे.(या तऱ्हेने घेणारा बन)आणि कर्ता असा बन की,निजनामाचे भजन कर आणि मायेच्या फळाची आशा सोडून दे.या तऱ्हेने अकर्ता बनून रहा. ।।९५।।

हे राजा ।। जाग्यो ग्यान उदे कर भाई ।। सोवो जाय स्माध लगाई ।।
चोरासी की सरम रखावो ।। लज्या काढ कुलछ गमावो ।।९६।।

हे राजा,ज्ञान उदय करुन जागृत रहा आणि निजणे समाधी लावून निज आणि लक्ष चौऱ्याशी योनीत जाण्याची शर्म(लाज)कर आणि लज्जा तुझ्या आता जे कुलक्षण(वाईट लक्षण)आहेत.ते काढ(बाहेर काढून टाक),(अशी शर्म कर.)।।९६।।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। आ तो बात जोग की होई ।। गृस्त सुँ सुण सजेन कोई ।।
त्यागे जक्त गृह बन मे जावे ।। से जोगी वा पद कूँ पावे ।।९७।।

तेव्हा राजा म्हणाला,अहो स्वामीजी,हे(आपण सांगितले ते)गोष्टी तर योगीच्या(योगाची साधना करणाऱ्या योगीची)आहेत.ह्या गोष्टी गृहस्थाश्रमात काही साधल्या जात नाही. आणि घराचा आणि संसाराचा त्याग करुन,जो वनात जातो(जंगलात)त्या योगीला हा भेद मिळतो. ।।९७।।

श्री सुखो वाच ।।

हे राजा ।। जोग मोख नही जावे ।। नेःछे जब तब जंवरो खावे ।।
जंगळ गयाँ मोख जे होई ।। तो बनका जीव मिले उड़ सोई ।।९८।।

तेव्हा सतगुरु सुखरामजी महाराज म्हणाले की,राजा योग आहे,तर योगाने ही मोक्षाला जात नाही.(योगीला)(योग साधना करणाऱ्याला)निश्चित ही कधी ना कधी यम खाईल. आणि जंगलात जाण्याने,जर मोक्ष झाला असता,तर हे जंगलातील सर्व जीव(जंतु) उडून मोक्षास गेले असते. ।।९८।।

 ।। राम नाम लो, भाग जगाओ ।।

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। बन का जीव भेद नहि जाणे ।। राम राम मुख कबुहन आणे ।।

ओ तो अरथ दाय नही आवे ।। बिन बन गया मोख किम पावे ।।९९।।

राजा म्हणाला की अहो स्वामीजी,वनातील जीव भेद जाणत नाही.ते वनातील जीव मुखाने कधी राम–राम म्हणत नाही,तर ते मोक्षास कसे जातील?अहो स्वामीजी हे आपले म्हणणे तर माझ्या मनाला पसंत पडत नाही की,वनात गेल्या शिवाय मोक्ष कसा मिळेल.?।।९९।।

सुखो वाच ।।

हे राजा ।। भजन भेद सत्त यो होई ।। गृह अर बन सत्त नही कोई ।।

भजन भेद का सुण इधकारा ।। ग्रेहे त्याग दोनू सूं न्यारा ।।१००।।

हे राजा,भजन करण्याचा भेद घेवून भजन करणे हे सत्त आहे.गृह आणि वन हे कोणी ही(भजन केल्याशिवाय)काही ही सत नाही.ज्याने भजनाचा भेद घेवून(भजन कसे केले पाहिजे)याचा भेद घेवून ज्याने भजन केले आहे,त्याचे अधिकार ऐक.हा भजन करण्याचा भेद,गृह व त्याग दोघांपेक्षा ही वेगळी आहे. ।।१००।।

बिश्वामित्र बन को जोगी ।। वाष्ट मुनि गृह संजोगी ।।

आधी तपस्या गुरू कूँ दीनी ।। अेक पलक सत संगत लीनी ।।१०१।।

विश्वमित्र वनाचा योगी होता आणि वशिष्ठ मुनी हे गृह संयोगी(गृहस्थी)होते(त्या विश्वामित्राने वनात साठ हजार वर्षापर्यंत तपस्या करुन येवून)अर्धी तपस्थ्या(तीस हजार वर्षाची)गुरुला(वशिष्ठाला)भेट म्हणून अर्पण केली.(तेव्हा वशिष्ठाने प्रसाद म्हणून)एका पलाची सतसंगत(विश्वमित्राला)दिली. ।।१०१।।

प्रीत घटी अर मन पिस्तायो ।। समझे नही बिस्न समझायो ।।

हर की माया तोय भ्रमावे ।। जाय सेंसपे न्याव चुकावे ।।१०२।।

विश्वमित्राला गुरुशी जी प्रित होती ती घटून गेली.मनात पश्चाताप करु लागला.(की मी तर इतके कष्ट सहन करुन,तीस हजार वर्षाची तपस्या दिली)आणि या(ठगाने,सुखाने घरात बसून केलेली)एक पलाची सतसंगत मला दिली.(अशाप्रकारे,विश्वमित्राला क्रोध आल्याने,ज्याला त्यागा सांगत फिरला की,माझ्या गुरुचे लक्षण बघा,मला ठगवून दिले. ज्याच्या ज्याच्या जवळ विश्वमित्र गेला.तेव्हा त्या सर्वांनी त्याला सांगितले की गुरु तर प्रसाद थोडासाच देतात,परंतु त्या प्रसादात गुण फार असतो.असे सर्वांनी सांगितले. तेंव्हा विश्वामित्र विष्णूकडे गेला व विष्णूस सर्व सांगितले.विष्णूने विश्वामित्राला(जसे सर्वांनी सांगितले होते)तसेच विष्णूनेही विश्वामित्राला सांगून समजावले,परंतु विश्वामित्र, विष्णूशी विवाद करुन म्हणाला की,तुम्ही पण सर्वा सारख्या गोष्टी करतात का?मी तर आपल्याला भला मनुष्य समजत होतो.तेव्हा विष्णूने मनात म्हटले की,हा तर असा

काही ऐकत नाही याच्याशी मगजमारी कोण करेल?असा विचार करुन विष्णूने विश्वामित्राला हा न्याय करण्याकरीता शेषनागाकडे जाण्यास सांगितले.मला तर एकच तोंड आहे.तुझ्याशी जास्त बोलण्याची मला फुरसत(वेळ)नाही.शेषला हजार तोंड आहे. तो तुझ्याशी एका मुखाने बोलला तरी ही त्याचे नऊशे नव्यानऊ मुख खाली राहतील. तु तेथे पाताळात शेषाजवळ जा.हरीची माया तुला भ्रमवित आहे. ।।१०२।।

सारो धरण सेंस यूँ बोल्या ।। तप के जोर ब्रेहमंड तोल्या ।।

धसकी ध्रण मुने सर धूज्यो ।। सतगुरू सब्द साच कर पूज्यो ।।१०३।।

(तो विश्वामित्र शेषाजवळ गेला)आणि शेषाला विश्वामित्राने न्याय करायला सांगितला.) तेव्हा शेष म्हणाला की,(मी न्याय करेल परंतु माझ्या शिरावर पन्नास कोटी योजन पृथ्वीचे ओझे आहे.त्यामुळे मला न्याय करता येत नाही. जर तु काही वेळा करीता पृथ्वीचा ओझे सांभाळशील(तर मी न्याय करतो.तेव्हा विश्वामित्र)तपाच्या बलाच्या घमंडमध्ये होता. त्याने म्हटले की,मी तुझ्यावरचा ओझे सांभाळतो.(असे म्हणून पृथ्वी डोक्यावर घेतली तेव्हा त्या पृथ्वीच्या ओझ्याने,विश्वामित्र दबून धुंजु(कापू)लागला. तेव्हा विश्वामित्राने शेषास म्हटले की,तुझ्या जवळ काही बळ असेल तर त्याचा आधार लाव विश्वामित्र म्हणाला,मी साठ हजार वर्षाची तपश्चर्या केली होती.त्यातील अर्धी तर गुरुला अर्पण करुन दिली.बाकी तीन हजार वर्ष राहीली आहे.त्याच्या योगाने पृथ्वी थांबून जावो.परंतु ते त्याचे ओझे,काही ही हलके झाले नाही.तेव्हा शेष म्हणाला,तुझ्या जवळ अजून काही आहे का विश्वामित्राने सांगितले,तीस हजार वर्षाची तपस्या आणखी होती,परंतु ती मी(गुरुच्या खाईवर घातली आहे)गुरुच्या गझ्यात टाकून दिली.तेव्हा शेषाने सांगितले ती परत घेऊन तिचा ही टेका लाव.तेंव्हा विश्वामित्राने ती गुरुला अर्पण केलेली तपस्या,परत घेवून तीचा ही टेका लावला.आधार दिला.तरी ही पृथ्वीचे ओझे काही कमी झाले नाही.विश्वामित्र शेषास म्हणाला की,मी तर दबून मरुन जाईल. मग न्याय कोणाचा कराल?शेष बोलला आणिक ही तुझ्या जवळ असेल तर दे. विश्वामित्राने सांगितले की आता तर काहीच नाही.फक्त एक पलची सतसंगत,जी वशिष्ठाने मला दिली होती तीच आहे.परंतु त्याच्याने काय होईल?तेव्हा शेष म्हणाला, ती ही दे.तेव्हा विश्वामित्राने म्हटले की जी गुरुने मला एक पळ सतसंगतीचे फळ दिले होते.ते ही मी दिले.असे म्हणताच पृथ्वी अध होवून गेली.ओझे काही ही राहीले नाही. विश्वामित्राने दम घेवून म्हटले की,आता माझा न्याय करा.शेषाने म्हटले कशाचा न्या? विश्वामित्र म्हणाला की गुरुने मला ठगवले,तेव्हा शेष म्हणाला की,अरे मुर्ख तुझ्या साठ हजार वर्षाच्या तपश्चर्येने,तुझे ओझे काही हीह कमी झाले नाही.गुरुच्या एक पळाच्या सतसंगतच्या फळाने,पृथ्वी अधर होवून गेली.तरी ही तुला सुजत नाही.

(सूचत नाही)की,जास्त कोणते आहे आणि अधीक न्याय करण्यास सांगतो. विश्वामित्राने गुरुचा शब्द सत्य करुन गुरुस पुजले. ।।१०३।।

उपजी प्रीत डिंभ निवाऱ्यो ।। साध संगत मिल कारज साऱ्यो ।।
गृह मे हुतो जनक बदेही ।। सुखदेव जोगी प्रम सनेही ।।१०४।।

विश्वामित्राच्या मनात प्रिती उत्पन्न झाली.आपल्या आतील दंभ(गर्व)चे निवारण झाले. विश्वामित्राने ही साधुची संगती करुन,आपले कार्य केले. सतगुरु सुखरामजी महाराज सांगतात की,या दोघांमध्ये(विश्वामित्राने तर वनातील योगी होता आणि वशिष्ठ मुनी गृहस्थी,ज्याला बायका,मुले होती)या दोघांमध्ये अधीक कोण?आणि जनक विदेही होता,गृहस्थी होता(त्याचे राज्य आणि राण्या खुप होत्या.)सुकदेव योगी,ह्याच योगाचा परमस्नेही होता. ।।१०४।।

त्यागी तपी सदा बन वासी ।। जलमत गृहे युँ भयो उदासी ।।
अटक्यो बिवाण ब्यास के आयो ।। ब्यास देव गुरू जनक बतायो ।।१०५।।

हा सुखदेव यती होता,हा जन्मल्या बरोबर आपला नाळा आपल्या हातात उचलून वनांत निघुन गेला होता व बाकी तर सर्व जन्मल्यावर हुषार होऊन भक्ति करु लागले, परंतु हा सुखदेव आईच्या गर्भातच भक्ति करु लागला,असा तो सुखदेव योगी तपस्वी हमेशा वनांत राहणारा व जन्मल्यावर एक पळही घरात न राहता,उदास होऊन आपल्या नाळ आपल्या हातांत उचलून वनांत निघून गेला,(त्याने सुखदेवाने)कित्येकांना विमानात बसवून वैकुंठास पाठवून दिले व एक वेळ त्या सुखदेवाने अशी इच्छा केली की, आपणही आता वैकुंठात जावे,असा विचार करुन विमानात बसून वैकुंठास जाऊं लागला,तेव्हां वैकुंठाच्या दरवाज्यावर द्वारपाळांनी विचारले,तुझा गुरु कोण व तुला वैकुंठात पाठविले कोणी,तेव्हा सुखदेव अभिमानाने म्हणाला,मला पाठविणारा कोण असणार व मी गुरु कोणास करु, कारण संसारात माझ्या पेक्षा जास्त मला कोणीच दिसत नाही,मग मी गुरुं कशाकरीता करुं,तेव्हा वैकुंठाच्या द्वारपाळांनी म्हटले,येथे ज्यास गुरु नाही,त्यास आंत जाण्याची मनाई आहे व पाठविणाऱ्या गुरुचे नांव आमच्या यादीत असल्याशिवाय, दुसऱ्याचे पाठविलेल्या जिवास आम्ही आत जाऊं देत नाही,तुम्ही परत जाऊन गुरु करुन या,तेव्हा तुम्हास आत जाता येईल,तेव्हा सुखदेव वापस येऊन आपला बाप वेदव्यास यांस विचारुं लागला,आंता मी कोणास गुरु करुं,माझ्या सारखा त्यागी तर जगांत दिसत नाही,तेव्हा व्यासाने पाहिले,याला त्यागी पणाचा फार अभिमान झाला आहे,करीता याचा अभिमान पळेल असा संसारी गुरु यास करवून दिला पाहिजे,असा विचार करुन पाहिला,त्यावेळी गृहस्थात जनक राजा सर्वापेक्षां व्यासास जास्त दिसला, म्हणून त्याने जनक राजास गुरु करण्याकरीता सुखदेवास सांगितले. ।।१०५।।

सुख देव जती जनक गुरू राया ।। भक्त भेद ले मोख सिधाया ।।
गृह त्याग की क्हा इधकाई ।। नारद के गुरू झिंबर भाई ।।१०६।।

पुढे सुकदेवाने,जनक राजाला गुरु करुन,त्याला जवळून भक्तीचा भेद घेवून मोक्षास गेला.(तो सुकदेव जनक राजाला गुरु करण्याकरीता गेला.तेथील हकिगत फार लांब लचक आहे.परंतु ती येथे देण्याचे काही कारण नाही.)म्हणजेच इतकाच की जनक राजा तर गृहस्थी होता आणि सुकदेव त्यागी व तपस्वी होता.सुकदेवने जनक राजाला गुरु केले तर जनक गृहस्थी होते.तर सुकदेवापेक्षा अधिक असायलाच(पाहिजे)असे राजाला महाराजांनी सांगितले.गृहस्थीचा व त्यागीचा काम अधिकपणा राहीला.याच प्रकारे नारद ऋषींला गुरु काळू भोई(मल्लाह)होता.(त्या नारदासही असेच झाले) (नारद वैकुंठात विष्णूच्या सभेमध्ये नेहमी जात असत.परंतु त्या नारदा सभेतून उठून गेल्यावर त्या जागेला(जेथे नारस बसत असे)विष्णू साफ करुन सारवण्यास सांगत असे)ही गोष्ट तर नारदास माहीत नव्हती.परंतु दुसऱ्या सभासदांना माहीत होती.एके दिवशी नारद कोणाशी गोष्ट करीत असता त्याने उचकणे(ठोसा)दिले की,तुम्ही काय मोठ्या मोठ्या गोष्टी करतात.तुम्ही ज्या जागेवर बसतात ती जागा अपवित्र होवून जाते.असे तुम्ही अशुध्द आहात.तेव्हा नारदाने त्याला विचारले ही गोष्ट तू कोठची सांगत आहे?मी तर त्रिलोकात फिरत असतो आणि विष्णू भगवानाच्या मनातील सर्व गोष्टी जाणतो आणि स्वत: मी विष्णूशी गोष्ट करतो.तेंव्हा त्याने नारदास सांगितले की,तुम्ही विष्णूच्या सभेत बसतात आणि उठून जातात तेव्हा तुम्ही उठून गेल्यावर बसलेली जागा विष्णू भगवान साफ करवून शुध्द करतात.तेव्हा नारद वैकुंठात गेला व सभेतून उठून बाहेर गेल्यावर वास्तविकता काय आहे हे पाहण्याकरीता थोड्या वेळ उभा राहीला.नारद उठून बाहेर गेल्यावर विष्णूने सांगितले की नारद बसले होते ती जागा साफ करु शुध्द करुन द्या.तेव्हा तेथील दूत,ती जागा साफ करु लागले. त्याचवेळी नारदाने येवून विष्णूस विचारले की,मी असा काय अपराध केला आहे की, मी बसलो त्या जागेला आपण साफ करुन-करुन शुध्द करीत आहात?मी असा कोणता गुन्हा केला आहे ते सांगा?तेव्हा विष्णूने सांगितले नारद तु नुगरा आहेत.तुला गुरु नाही.म्हणून नुगऱ्या मनुष्याने केलेले कर्म, सर्व कर्म व्यर्थ जातात आणि तू जेथे पाय ठेवतो ती जागा अपवित्र होवून जाते.तेव्हा नारद म्हणाला की महाराज,मी कोणाला गुरु करु?माझ्या पेक्षा अधिक संसारात कोण आहे?मी तुमचे मन आाहे व तुम्हाला येवून नेहमी भेटतो.वैकुंठात येणे अन्य लोकांकरीता महामुश्किल आहे,त्या वैकुंठात मी येतो जातो.आता माझ्या पेक्षा अधिक कोण आहे?तेव्हा आता कोणास गुरु करु?ते आपणच सांगा,तेव्हा विष्णू बोलला की तु अवंतिका पुरीत जा आणि तुला

सर्व प्रथम समोर जो मनुष्य मिळेल त्यालाच गुरु बनवून घे.तेव्हा नारद येवून मोठ्या पहाटे निघाला.मनात म्हणू लागला की जो समोर येईल त्याला गुरु बनवून घेईल.(करुन घेईल)असा विचार करत जात होता की समोर काळू नावाचा मल्लाह (भोई) खांद्यावर मासोळी पकडण्याचे जाळ आणि हातात मासोळी ठेवण्याची करंडी घेवून निधाला.तेव्हा नारद चिंतेत पडला की,याला गुरु कसे करु?हा तर मासे मारणारा आहे.नारदाने त्याला गुरु बनविले नाही. वैकुंठात गेला.तेव्हा विष्णूने विचारले, काय नारद गुरु केला?नारद म्हणाला नाही महाराज.तेव्हा विष्णूने सांगितले की उद्या जरुर करुन घे.नारद ठीक आहे असे म्हणून निघाला.दुसऱ्या दिवशी नारद दुसऱ्या दरवाजाने गेला तरी ही तोच काळू भोई त्याला भेटला.तेव्हा नारद मनात म्हणाला की,आज ही हा समोर भेटला.याला कसे गुरु करु?आधीक दुसरा समोर भेटेल तर त्याला गुरु बनवितो.परंतु विष्णून सांगितले की,सर्व प्रथम जो भेटेल त्याला गुरु कर.मग दुसरा समोर भेटला किंवा न भेटला तरी तो एकसारखाच जरी दुसरा समोर मिळालाही तरी त्याला गुरु करता येत नाही.असा विचार करुन नारद परत वैकुंठात आला.तेव्हा परंतु विष्णूने विचारले की,आज गुरु केले किंवा नाही.तेव्हा नारद बोलला की नाही महाराज. तेव्हा विष्णू बोलले की,उद्या जर गुरु केला नाही तर गुरु केल्याशिवाय वैकुंठात येवू नकोस.नारद मनात म्हणू लागला की,पहा गुरु करावाच लागेल.म्हणजे वैकुंठात येणे होईल.असे म्हणून तो तेथून निघाला आणि तिसऱ्या दरवाजाने गावात जावू लागला. तरी ही सर्व प्रथम तोच काळू भोई त्याच थाटात भेटला.तेंव्हा नारद म्हणाला की आता तर याला गुरु करावेच लागेल.असा विचार करुन,त्याला गुरु केले.आणि वैकुंठात गेला.तेंव्हा विष्णूने प्रत्येक सभासदास विचारले की,तुम्ही ज्यांना ज्यांना विचारले,त्यांनी गुरु केला आहे आणि गुरुचे नाव ही सर्वानी मोठ्या गर्वाने सांगितले. जेंव्हा नारदाची पाळी आली तेव्हा त्याला विचारले की,गुरु केला का?नारद बोलला की हो गुरु केला.विष्णूने विचारले की,कोणास गुरु केला.तेव्हा नारद गुरु तर केला. परंतु पण असे बोलून गुरुचे नाव सांगण्यास शरमने अटकून गेला.तेंव्हा विष्णू म्हणाले, की तु गुरुचे नाव सांगण्यात शरमलास तर या गुन्ह्याकरीता तुला चौऱ्याशी लाख योनीत जावे लागेल.तु गुरुचे नाव सांगण्यात शरमला तर याची ही शिक्षा आहे.हे वाक्य ऐकून,नारद खुप घाबरुन गेला.मनात म्हणाला की,पहा गुरु केल्याने हा लाभा झाला की लक्ष चौऱ्याशीत जावे लागेल.यापेक्षा जर गुरु केला नसता तर बरे होते. जर गुरु केला नसता तर फक्त वैकुंठातच येण्याची मनाही असती.बाकी तर कोठेही जाण्याची मनाई नव्हती.चौऱ्याशीत ही जावे नसते लागले.परंतु हे तर गुरु करुन मी उलटे काम केले मग विष्णूस नारद म्हणाला आता मी काय उपाय कर.विष्णू म्हणाला की

आम्हाला का विचारतो?त्याचा उपाय आपल्या गुरस विचार? तेव्हा नारद मनात म्हणाला की या गुरुला काय विचारु?तो तर मासे मारुन हत्या करणारा भोई(मल्लाह) आहे.तो या लक्ष चौऱ्यांशीमध्ये न जाण्याचा उपाय काय सांगेल?ठीक आहे.विष्णूने सांगितलेच आहे तर या गुरुसच जावून विचारावे.मग नारद काळू (नारदाचा गुरु)भोई जवळ येवून म्हणाला की मला लक्ष चौऱ्यांशी योनीज जाण्याचा दंड झाला आहे.याचा उपाय आपण सांगा?तेव्हा काळू भोई बोलला.तुम्ही विष्णूस सांगा की,लक्ष चौऱ्याशी योनीचा पट्टा मला लिहून द्या.ज्याच्याने त्याप्रमाणाने मी भोगत राहीन.मग विष्णू जेव्हा तुम्हाला लक्ष चौऱ्यांशी योनीचे नाव लिहून देईल.तेव्हा तो कागद विष्णूच्या समोरच आंथरुन त्या कागदावर इकडून तिकडे खुप लोळा आणि जेव्हा विष्णू तुम्हास विचारेल की,हे तु काय करतोस?तेव्हा तुम्ही सांगा की,मी तुम्ही रचना करन दिलेली चौऱ्यांशी लक्ष योनी भोगत आहे. कधी या योनीत येतो तर कधी त्या योनीत जातो. या तऱ्हेने सर्व योनी भोगून राहीलो आहे.असे सांगा.की ही तुमचीच दिलेली चौऱ्यांशी लक्ष योनी आहे.ती भोगत आहे.मग नारद विष्णूजवळ येवून म्हणाला की,मला चौऱ्यांशी लाख योनीची यादी लिहून दया.म्हणजे मी त्याच्या प्रमाणाने भोगत राहीन.काळू भोई (नारदाचे गुरु)ने सांगितल्या नुसार नारदाने सर्व केले तेव्हा विष्णूने विचारले की, नारद,तु हे काय करीत आहेस?नारद बोलला की महाराज मी तुम्ही रचलेली लक्ष चौऱ्यांशी योनी भोगत आहे.तेव्हा विष्णूने म्हणाले की तु तर गुरुला हलका(नीच) समजत होता.परंतु पहा,गुरुने तुझी चौऱ्यांशी लक्ष योनी भोगणे,गोष्टी-गोष्टीत गमावून दिली.सतगुरु सुखरामजी महाराज राजास सांगतात की,याच्यात गृहस्थीचा आणि त्यागीचा काय जास्तपणा राहीला.।।१०६।।

राजा अमरिष रिख दुर्वासा ।। वो बनवासी वो गृह उदासा ।।
दियो सराप सुदरसण बायो ।। उलटर चक्र उसीके आयो ।।१०७।।

सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी राजास सांगितले की,अमरिष राजा तर राजा होता आणि दुर्वासा हा ऋषी होता.(याची गोष्ट साधसिध्दच्या पारखच्या अंगात आली आहे. ती पहा)की दुर्वासाने अमरीषवर सुदर्शन चक्र चालवले आणि ते उलटून चक्र दुर्वासासच मारायला धावले.।।१०७।।

पुरी पुरी हर पास पुकारे ।। जन को द्रोही कोण ऊबारे ।।
जावो रिष राय के पासा ।। बगसे चूक मिटे भव तरासा ।।१०८।।
में जन में जन मेरे माही ।। भगवत भक्ता अंतर कोउ नाही ।।
जब वो रिष राजा के आयो ।। मेटी त्रास गुन्हो बग सायो ।।१०९।।

सिंवरे राम जके बड भागी ।। क्या गृही अर क्या बेरागी ।।
ब्होरूं अेक जाँजळी रिष नामा ।। तुळा धार बाण्यो गृह धामा ।।११०।।

।। राम नाम लो, भाग जगाओ ।।

जो राम नामाचे स्मरण करतो,त्यासच भाग्यवान समजावे,काय तर गृहस्थी व काय बैरागी,अधीक एक नरोत्तम नावांचा जांजूली ऋषी होता व तुलाधार नावांचा वाणी गृहस्थी होता. ।।११०।।

बन मे जोग लगाई ताळी ।। मन पवना थिर किया कपाळी ।।

खुल्यो ध्यान ग्रभ मन आण्यो ।। सुर नर पंखी सरावे बाण्यो ।।१११।।

त्या जांजुली ऋषीने वनात योगाभ्यासाने ब्रह्मंडात टाळी लावून दिली,मन आणि श्वास स्थिर करुन दिले,(त्याच्या जटामध्ये चिमण्यांनी घरटे बनविले होते)आणि जेव्हां ध्यान उघडले,तर(त्याच्या जटामधून भुर्रर चिमण्या उडाल्या)तेव्हां जांजुली ऋषीला खुप गर्व झाला,(की माझ्यासारखा आसन साधणारा कोणीही नाही,की,माझ्या जटामध्ये चिमण्यांनी घरटे बनवून दिले,असा मनांत गर्व आणून पाहतो तर)व आकाशांत देव म्हणून राहिले आहे की,आज संसारात तुलाधार वाणी धन्य आहे व जमिनीवर मनुष्य इकडे तिकडे फिरतांना म्हणत होते की,आज संसारात तुलाधार वाणी धन्य आहे व झाडावर पक्षी (पाखरु)बोलत होते की,आज संसारात तुलाधार धन्य आहे,(या प्रमाणे जांजुली ऋषी ऐकून त्यांना विचारु लागला,हा तुलाधार कोण आहे व कोणत्या पहाडात आहे व कोण्या ठिकाणी तपश्चर्या करीत आहे,असे विचारले,तेव्हां लोकांनी व देवांनी सांगितले, तुलाधार जातीचा वाणी आहे व काशीत याचे घर आहे,काशीत दुसरे वाणी दुसऱ्या लोका जवळून माल मोजून घेण्यात जास्त मोजून घेतात व दुसऱ्यास माल मोजून देतांना कमी मोजून देतात,म्हणून कोणी नाडल्या जाऊं नये,त्या करीता तुलाधारने काटा(तराजू)केला आहे,तो सर्वास देणाऱ्याचा घेणाऱ्यास माल मोजून देत असतो व त्याने मोजून दिलेल्या मापावर सर्वजण विश्वास करतात व त्या तुलाधारास मोजून देण्याच्या कामामुळे वेळ मिळत नसल्याकारणाने,दिवसभर जेवत नाही व अंग वगैरे धुवून देहाचे कर्मही करीत नसतो व देवपुजाही फुरसत नसल्यामुळे करीत नाही, रात्र झाल्यावर सर्व लोक निजतात,तेव्हां याचा तराजु बंद होतो,त्या वेळी जेवण खावण करतो व थोडेसे निजून व अधिक उठून तोलण्याचे कामास लागतो,या प्रमाणे फुकट लोकास तोलून देतो,या लोकातुन देण्यांत तुलाधाराच्या मतलब हाच की,कोणाचे कोणी जास्त घेऊ नये व बाकीचे कोणास कमी देऊं नये,यासाठी हा धंदा स्विकारला आहे. ।।१२२।।

जब तपसी कासी चल आयो ।। तुळाधार घर बेठो पायो ।।

जप तप जोग तज्या अभिमाना ।। तुळाधार को चीन्यो ग्याना ।।११२।।

तेव्हां तो तपस्वी(जांजुली ऋषी)काशीस चालून आला(व तुलाधाराच्या घरी आला), तुलाधार घरीच होता,तो लोकांना माल तोलून देण्याचे काम करीत होता,(तेव्हां त्यास

पाहून जांजुली ऋषीने जप करण्याचा,तपश्चर्या करण्याचा व योगाभ्यास सोडून अभिमान त्यागन करुन दिला व तुलाधाराचे ज्ञान ओळखून घेतले.) ।।११२।।

गुरू प्रताप भक्त घट जागी ।। ब्रम्ह समाद ब्रेहमंड लागी ।।
ब्होर सुणो अेक कुर्कट राया ।। रिष पुंडलीक ज्हाँ चल आया ।।११३।।

त्या जांजुली ऋषीने तुलाधारास गुरु केला आणि गुरुच्या प्रतापाने घटात भक्ति जागृत झाली व जांजुली ऋषीचे ब्रह्मंडात ब्रह्म समाधी लागून गेली,अधिक सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी राजास म्हटले,हा तुलाधार तर गृहस्थी होता व जांजुली ऋषी तपस्वी होता,यात तुलाधारच जास्त झाला व आणखी ऐक,कुर्कुट राजा होता व पुंड्लीक (तीर्थ करीत करीत)त्याच्या घरी चालून आला. ।।११३।।

अड़सठ तीरथ सबही कीना ।। कुर्कट के घर बासा लीना ।।
जब बूजे तिर्थ को बासी ।। याँ सूं कोस किता गंग कासी ।।११४।।

हा पुंडलिक अडूसष्ठ तिर्थ करन आला आणि कुर्कुट राजाच्या घरी निवास केला.पहावे ब्रम्ह मुहर्तावर जावू लागला तर त्याने विचारले की येथून काशी व गंगा किती कोस दूर आहे? ।।११४।।

कोस पांच पर निकट बताई ।। देखी नही सुणी रिषराई ।।
उपजी गिलानगवाँ चल आई ।। देखत देव कन्या होय जाई ।।११५।।

तेव्हा कुर्कुट राजा बोलला की,येथून पाच कोस आहे असे म्हणतात.मी तर पाहिले नाही,परंतु ऐकले आहे.जवळच आहे.असे ऐकून पुंडलिकाला ग्लानी उत्पन्न झाली की (हा म्हातारा होवून गेला आणि जवळ गंगा काशी असूनही,कधी स्नान करण्यास गेला नाही. अशा दृष्टाच्या घरचे मी अन्न खाल्ले.याच प्रायाश्चित कास करावे,असा विचार करत होता तर इतक्यात तीन गाई आल्या त्या दिसायला एकदम कुरुप होत्या.तेथे त्या कुर्कुट राजाच्या घरात आल्यावर गाईच्या देवकन्या बनून गेल्या. ।।११५।।

रंभा अेक स्नान करावे ।। कळस भरे अेक भवन बुरावे ।।
हे राजा ये क्हा अँचंभा ।। पश्वा जूण भई कुण रंभा ।।११६।।

एक रंभे सारखी देवकन्या, कुर्कुटाला स्नान कर लागली आणि एक पिण्याकरीता पाणी भर लागली आणि एक भवन झाडू लागली.तेव्हा पुंडलिकाने कुर्कुटास विचारले की हे राजा हा काय अचंभा आहे?ह्या तिन्ही आल्या तेव्हा पशु योनीत कुरुप गाई होत्या. त्यांच्या ह्या रंभा कशा झाल्यात?।।११६।।

कुर्कट कहे इसीकुंई बूजो ।। तम हम नही और कोई दूजो ।।
जब ही रिख बूजे प्रसंगा ।। म्हे कासी गोदावरी गंगा ।।११७।।

कुर्कुट बोलला की,तुम्ही त्यांनाच विचारा.येथे तुम्ही आणि मी आहे.दुसरे कोणी नाही.

पुंडलिक त्यांना विचार लागला की,तुम्ही कोण आहात?येथे गायी बनून आल्या आणि देवकन्या कशा बनून गेल्या?त्यातील एक म्हणाली,मी काशी आहे,दुसरी म्हणाली मी गोदावरी आहे,तिसरी म्हणाली मी गंगा आहे. ।।११७।।

दुनिया पाप करे मोही राळे ।। पश्वा जूण बर्ण भई काळे ।।
अे हरीजन प्रमेसर पूरा ।। द्रसण कियाँ पाप व्हे दूरा ।।११८।।

तेव्हा पुंडलिकाने विचारले तुम्ही अशा कुरुप गायी,कशा बनल्या.तेव्हा त्यांनी सांगितले की,संसारातील लोक पाप करतात.आणि ते पाप(लोकांचे सोड्लेले)आमच्या आत आल्याने आम्ही पशु योनीत,काळ्या रंगाच्या गाई होवून जातो.हा कुर्कुट राजा,पूर्ण हरीजन(आई-वड्लिांची सेवा करणारा)पूर्ण परमेश्वरच आहे.आम्ही येथे येवून यांचे दर्शन केल्याने लोक जे पाप आणून आमच्यात सोड्तात,ते आमचे पाप,यांच्या दर्शनाने दूर होवून जाते.।।११८।।

युँ सुण रिख आश्रम चल आयो ।। भक्त करी घर में हर ध्यायो ।।
ब्होर कहुँ अेक हरी को दासा ।। बणारसी बसे रैदासा ।।११९।।

असे ऐकून पुंडलिक,आपल्या घरी पंढरपुरला चालला गेला.घरातच भक्ती(आई-वड्लिांची सेवा)करु लागला.आणि हरीनामाची भक्ती कर लागला.(आई-वड्लिांची सेवा करण्याच्या योगाने,त्याचे दर्शन करण्या करीता स्वयं (स्वत:)भगवान)तेथे आले.(हा पुंडलिक आई-वड्लिांची सेवा करण्यात लीन असल्याने त्यांना उभे राहण्यास एक विट दिली आणि म्हणाला की मी ह्या वेळेस आई वड्लिांची सेवा करण्यात अड्कला आहे.मी जो पर्यंत आई-वड्लिांची सेवा करीत आहे.तोपर्यंत तु या विटेवर उभा रहा. तेव्हा तो विटेवर उभा राहीला म्हणून लोक त्याला विठोबा म्हणतात.)आदि सतगुरु सुखरामजी महाराज सांगतात की,पहा पुंडलिक तिर्थवासी होता,त्यावेळी कुर्कुट राजा होता तर त्या तिर्थवाल्यात आणि राजात तुम्हाला अधिक कोण दिसते आणि नंतर पुंडलिक घरात येवून आई-वड्लिांची सेवा करु लागला,तर त्याच्या दर्शनाला स्वत: भगवान आले.असा जो पुंडलिक तो काय करन मोठा झाला?याचा विचार करुन तुम्ही ही सर्वजण जसे पुंडलिकाने केले.तसेच तुम्ही ही करायला लागा.तुमच्याही दर्शनास भगवान येतील.एक हरीचा दास,रैदास,जातीचा चांभार,काशीमध्ये राहत होता. ।।११९।।

पुत्री प्रणी नूत बुलाई ।। देहे धार गंगा घर आई ।।
साची भक्त सदा हरी संगा ।। कठोती माँय प्रगटी गंगा ।।१२०।।

त्याच्या(रैदासच्या)मुलीचे लग्न झाले.तेव्हा रैदासाने गंगेस निमंत्रण देवून बोलविले. तेंव्हा गंगा देह धारण करुन रैदासाच्या घरी आली.हा रैदास ही तर गृहस्थी होता.ज्याने खरी भक्ती केली.तर हमेशा हरी त्याच्या संगच राहतील.(एक वेळी,एका ब्राम्हणाला,

गंगा स्नानाला जात असतांना रैदासाने एक टक्का देवून,सांगितले की,हे माझ्या येथून चोळी करीता गंगेस देवून दे.परंतु गंगा हात काढून,आपल्या हातात घेईल,तरच दे.नाही तर परत आण.त्या ब्राम्हणाने गंगेत जावून स्नान केले.त्याला रैदासाने दिलेल्या टक्कयाची आठवण(रुपयाची)झाली.तो त्याला हातात घेवून गंगेस म्हणाला की हा टक्का रैदासाने तुला चोळी करीता दिला आहे आणि तु हातात घेत असशील तरच देतो.तेव्हा गंगेने अतून हात काढून घेतला आणि सोन्याचे एक अमुल्य कंकण,रैदासाला भेट देण्या करीता ब्राम्हणाला दिले.ते कंकण ब्राम्हण घेवून मनात म्हणाला की,गंगा रैदासाला सांगायला थोडी जाईल?हे कंकण मी रैदासाला कशाकरीता देवू? आता असा विचार करुन त्या ब्राम्हणाने कंकण रैदासाला न देता त्याच्या जवळ ठेवून घेतले.नंतर काही दिवसांनी,त्या ब्राम्हणाला पैशाची गरज पडली तेव्हा त्याने ते कंकण एका सावकाराच्या घरी बंधन ठेवून रुपये घेतले.त्या सावकाराने बंधन ठेवलेले कंकण चांगले समजून, आपल्या पत्नीला अंगावर घालण्यास दिले.ते कंकण घालून सणाच्या दिवशी काशीच्या राजाच्या राणीस भेटण्यास गेली.तेव्हा राणीने तिच्या(सावकाराच्या पत्नीच्या)हातातले कंकण पाहून मनात म्हणाली की,मी राजाची पत्नी असून माझ्याकडे असे कंकण नाही आणि या सावकाराच्या स्त्रीकडे असे कंकण आहे.म्हणून ती राणी राजाशी रुसून बसली.राजाने,राणी रसून बसली आहे असे ऐकून तिला विचारण्यास गेला आणि का रसली आहे,असे विचारले?तेव्हा ती बोलली की,सावकाराच्या पत्नीजवळ जसे कंकण आहे,तसे आपल्या येथे ही नाही आहे,तर ते कंकण मला मागवून द्या.तेव्हा राजा म्हणाला की कोणती मोठी गोष्ट आहे.तो रावकार आपली प्रजा आहे.तो जितके पैसे मागेल तितके पैसे देवून,ते कंकण आणून देतो.मग राजाने त्या सावकाराला निरोप पाठवला की,तुझ्या पत्नीच्या हातात जे कंकण आहे.ते कंकण घेवून,राजाने तुला बोलावले आहे.सावकार हे ऐकून खुश झाला आणि विचारले सेठजी,हे कंकण तुम्ह कोठून मागवले आणि किती किमतीचे आहे ते सांगा.म्हणजे खजान्यातून तुम्हाला रुपये दिले जातील.त्या कंकणाला तर करोडो रुपयाचे नग लागले होते.परंतु सावकार त्याला हजार रुपयाचे समजत होता.त्याला त्याची परीक्षा नव्हती आणि त्याने फक्त शंभर रुपयात त्या ब्राम्हणापासून बन्धन (गहाण)ठेवले होते.तो सावकार खोटे बोलून म्हणाला की हे कंकण परदेशातून माझ्या (आड्त्या)ने पाठवले आहे आणि त्याची किंमत बोलून काही घेणार नाही.तेव्हा राजा खुप खुश झाला व ते कंकण राणीकडे पाठविले.राणी हातात कंकण घालून परत रसून गेली,असे ऐकून राजा,राणीजवळ गेला. राजा म्हणाला की आता का रसली?तेव्हा राणी म्हणाली की हे तर एकाच हातात कंकण झाले.दुसरा हात कंकणा शिवाय शोभा देत नाही.तेव्हा राजा म्हणाला तुम्ही रसू

नका,मी त्या सेठला सांगून दूसरे ही मागून देतो.राजा,त्या कंकणाची किंमत जाणत होता की,इतके रपये माझ्या खजान्यात ही नाही.तर मी खरेदी कोठून कर?त्याने त्या सेठला बोलवून सांगितले की,सेठजी राणी दूसऱ्या कंकणाकरीता रसली आहे.म्हणून मेहरबानी करुन आधी जेथून कंकण मागावले होते,तेथून दुसरे ही मागावून द्या.तेव्हा सावकाराने घाबरन सांगितले की,राजा साहेब मी आपल्याशी खोटे बोललो. याची मला माफी द्या.हे कंकण काशीच्या अमूक ब्राम्हणाने,फक्त शंभर रुपयाच्या बदल्यात माझ्या जवळ बंधक ठेवले होते.ते त्याच्याने(ब्राम्हणाने)सोड्वले गेले नाही.त्याने मला सांगितले की,हे बंधक तोड्डून दे आणि कंकण ठेवून घे.मग राजाने त्या ब्राम्हणाला बोलावले. ब्राम्हण समजला की,काही जप किंवा अनुष्ठान करण्याकरीता राजाने बोलावले असेल. म्हणून राजा जवळ ठाट वाट करुन,सर्व साहित्य घेवून गेला.ब्राम्हण राजाकडे जाताच राजाने त्याला (ब्राम्हणाला) कंकणाची गोष्ट विचारली.तेव्हा हा ब्राम्हण एकदम घाबरन गेला.पापा–पापा,बाबा–बाबा,ताता–ताता,दादा–दादा,मामा–मामा असे बोलू लागला. कधी पूजेचे सामान खाली पाडायचा,तर पुजेचे सामान उचलायचा,तर पोथी खाली पडायची,पोथी उचलायचा तर धोती पडायची धोती उचलायचा,तर आसन खाली पडायचे आणि उचलायचा तर हातातील छडी खाली पडायची याप्रकारे ब्राम्हणाला पाहून,राजाने ब्राम्हणाला विचारले की सत्य गोष्ट काय आहे ते सांग?मग ब्राम्हणाने खरी घटना सांगून बोलला की,हे कंकण मला गंगेने,रैदासला देण्याकरीता दिले होते.ते कंकण मी रैदासला न देता,मध्येच आपल्या जवळ ठेवून घेतले आणि रपयाचे काम पड्ल्यावर सेठजी जवळ,शंभर रपयात बन्धक(गहाण)ठेवले ते माझ्याने सोड्वले गेले नाही.म्हणून मी सेठजीस सांगितले की,हे कंकण तुम्ही तुमच्या रुपयात तोड्डून द्या.मग राजाने सांगितले की,चला,रैदासचे घर दाखवा.मग पुढे–पुढे ब्राम्हण,त्याच्या मागे सावकार आणि त्याच्या मागे राजा आणि राजाचे लोक आणि त्यांच्या मागे गावातील खुपसे लोक या तऱ्हेने लोक,रैदासाच्या घरी आले.ब्राम्हणाने रैदास बोटाने दाखवून दिला. राजा,रैदासास म्हणाला की,असे कंकण गंगे जवळून आम्हाला आणून दया.तेव्हा रैदास गंगेवर न जाता तेथेच त्याच्याजवळ एक कठोती(लाकडाचे केलेले पाणी ठेवण्याचे एक भांडे)होते,त्याच्यात जोडे शिवण्याच्या वेळी,रैदास चामडे भिजवित असे) त्या कठोतीत हात टाकून, तसेच कंकण,राजाला दिले.।।१२०।।

ध्रु प्रेहलाद ध्यान बन कीयो ।। हरजी राज हट कर दीयो ।।
घर मे नाम कबीरा भाई ।। सकळ भेष मे फिरे द्वाई ।।१२१।।

आदि सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी सांगितले की,हा रैदास गृहस्थी होता.ध्रूवाने वनात जावून ध्यान केले त्याला हरजी ने हट्ट करुन राज्य दिले.(पहिले ध्रूवाने राज्य केले)

 ।। राम नाम लो, भाग जगाओ ।।

मग नंतर ध्रुवाला अटल पदाला पाठविले आणि सांगितले की तुम्ही राज्य करा,जर वनात अधिक गुण असता तर हरी आपल्या ध्रुवासारख्या भक्ताला,राज्यात का फसविता? आणि प्रल्हाद हा ही भक्त होता.त्याला ही वनात न पाठवता,त्याच्याकडून राज्य करविले.संत कबीर साहेब आणि नामदेव हे ही गृहातच झाले.त्यांच्या वेषधारी मध्ये (साधु लोकांमध्ये)काही काम पडले तर कबीर नामाची दुहाई(आण,शपथ)देतात.तर सर्व वेषधारी गृहस्थीची(कबीर,नामदेवची)शपथ मानतात. ।।१२१।।

ऊँच निच मे कारज को हे ।। सूत कथा सणका दिक मोहे ।।

याच्यात उँच आणि निच जातीचे काही कारण नाही.सूतही हा जातीचा सुतार आहे.तो नैमिष्यारण्यात कथा करत असतो.त्याची कथा सनकादिक ऋषी ऐकून मोहित होतात.

राजो वाच ।।

हो स्वामीजी ।। मोय भ्रम मिटायो ।। गृह त्याग समता कर गायो ।।१२२।।

राजा चंदूलाल म्हणाला की,जो आपण माझे भ्रम (ग्रहस्थी आणि त्यागी याच्यांत त्यागी साधुला मी अधिक समजत होतो)तो माझा भ्रम आपण मिटवून दिला.आपण ग्रह आणि त्याग समान करुन दाखवून दिले. ।।१२२।।

अब तुम काज हमारो कीजे ।। सतगुरू होय कर दिक्षा दीजे ।।
कर प्रणाम चर्ण गहे लीया ।। सतगुरू हाथ सीस पर दीया ।।१२३।।

आता माझ्या ही जीवाचे आपण कल्याण करा,आपण माझे गुरु असून(होवून)मला ही दिक्षा द्या.असे म्हणून राजाने प्रणाम करुन आदि सतगुरु सुखरामजी महाराजांचे चरण पकडले.तेव्हा महाराजांनी आपला हात त्याच्या(चंदुलाल राजाच्या)डोक्यावर ठेवला. ।।१२३।।

दिक्षा लिवी राम लिव लागी ।। भक्त पुरातम हिर्दे जागी ।।
बागा तूर सूर घट ऊगा ।। लागो ध्यान प्रमपद पूगा ।।१२४।।

राजाने दिक्षा घेतल्या बरोबरच,रामनामाची लीव लागून गेली.हा राजा पूर्व जन्माचा भक्त होता.ती भक्ती त्याच्या ह्रदयात जागली आणि अनंत सूर्याचा प्रकाश होवून गेला. तुर(एक प्रकारचे वाद्य)वाजू लागले.आणि राजाचे ध्यान लागून परमपदात पोहचून गेला. ।।१२४।।

क्रणी हीण सिष जो होई ।। आप समान करे गुरू सोई ।।
अब तम कहो करूं गुरूदेवा ।। तन मन लियाँ करूं म्हे सेवा ।।१२५।।

शिष्य,जरी करणीचा हीन असला,तरी ही गुरु त्याला आपल्या सारखे करुन घेतात. राजा म्हणाला की,आता आपण जसे सांगाल तसेच करेल.तन,मन लावून आपल्या चरणांची सेवा करेल.(आदि सतगुरु सुखरामजी महाराजांना राजा काही गावांची

जहाँगिरी देतो असे बोलला.परंतु आदि सतगुरु सुखरामजी महाराजांनी इन्कार(मना) करुन दिले. ।।१२५।।

दोहा ॥

साचा सतगुरू सिष कूं ।। करले आप समान ।।
दूजा गुरू सुखराम के ।। कन फूँका रा ग्यान ।।१२६।।

खरे सतगुरु शिष्याला आपल्या सारखेच करुन घेतात.दुसरे गुरु शिष्याचे कान फुंकून (एक रुपया घेतात तर त्यांच्या एका रुपयाचे)ज्ञान आहे. ।।१२६।।

।। इति राजा को संवाद संपूरण ।।